

Opinnäytetyö YAMK

Kulttuuriala | Taiteen uudet kontekstit

2022

Pentti Kinosmaa

ETÄOPETUS TEATTERIOPETUKSEN MAHDOLLISTAJANA

– Kokemuksia teatteriopetuksesta poikkeusaikana

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Kulttuuriala | Taiteen uudet kontekstit

2022 | 42 sivua, 7 liitesivua

Pentti Kinosmaa

Etäopetus teatteriopetuksen mahdollistajana

– Kokemuksia teatteriopetuksesta poikkeusaikana

Maailman muuttuessa koronapandemia alkaessa keväällä 2020 oli suomalainen teatteriopetus uuden äärellä. Opettajien piti koota saatavilla olevat resurssit ja osaamiset yhteen sekä aloittaa etäopetus myös teatteritaiteen perusopetuksessa. Kinosmaa on opinnäytetyössään avannut etäopetuksen prosessia teatteritaiteen perusopetuksen oppilaitoksessa sekä oppilaiden kuin opettajien kokemuksia. Opinnäyte avaa sitä, miten etäopetusta voisi soveltaa teatteriopetukseen tulevaisuudessa.

Asiasanat:

Teatteriopetus, etäopetus, teatteritaiteen perusopetus, taiteen perusopetus, teatteri, teatteritaide, teatteria verkossa, lastenteatteri, nuortenteatteri, pandemia, poikkeusaika, covid-19

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Master of Culture and Arts, Contemporary Contexts of Arts

2022 | 42 pages and 7 pages in appendices

Pentti Kinosmaa

Teaching Theatre Online

– Pandemic requires new ways to teach theatre

As the world changed when the corona pandemic began in March 2020, the Finnish theater education was on the verge of something new. Teachers had to gather the available resources and skills to start distance learning in basic theater education. In his thesis, Kinosmaa has opened up the distance learning process in Teatteri Soittorasia (school of basic education in theatre) during the pandemic and the experiences of the students as well as teachers.

Keywords:

Theatre, online teaching, distance learning, elearning, drama, children's theatre, youth theatre, pandemic, covid-19

Sisältö

Käytetyt lyhenteet ja sanasto	6
1 Johdanto	7
2 Teatteria oppimaan	11
2.1 TPO eli Taiteen perusopetus	13
2.2 Teatteri Soittorasia TPO	14
3 Etäopetus	17
3.1 Kohti etäopetusta	18
3.2 Etäopetus teatteriopetuksessa	20
3.3 Vuorovaikutus + elämyksellisyys = oppiminen etäopetuksessa	22
3.4 Etäopetuksen pelisäännöt	24
3.5 Kysely etäopetuksesta – oppilaat	28
3.6 Kysely etäopetuksesta – opettajat	32
3.7 Opettajan ominaisuudet	37
4 Tulevaisuus – Utopia vai dystopia	39
Lähteet	43

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake Teatteri Soittorasian TPO oppilaille

Liite 2. Kyselylomake opettajille

Kuvat

Kuva 1. Hybridiopetus käynnissä keväällä 2020.	10
Kuva 2. Teatterisali muuntui etäopetuksessa kuvausstudioksi.	16
Kuva 3. Opettajanakin saa hymyillä.	38
Kuva 4. Miltä näyttää teatteriopetus verkossa vuonna 2030? Tässä mallia keväältä 2020.	42

Opinnäytetyössä esitetyt kuvat täyttävät Teatteri Soittorasian kuvalupien ehdot.

Käytetyt lyhenteet ja sanasto

Etäopetus	Opetus tapahtuu osallistujien ollessa fyysisesti eri paikoissa ja yleensä osallistuminen tapahtuu verkon yli
Hybridiopetus	Opetukseen voi osallistua etä- tai lähiopetuksessa
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OPH	Opetushallitus
OPS	Opetussuunnitelma
t	Oppitunnin lyhenne
TPO	Taiteen perusopetus

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö toteutettiin selvitystyönä Teatteri Soittorasielle poikkeuksellisen ajan tuloksena, kun maailma mullistui maaliskuussa 2020. Työelämän, opiskelun kuin harrastusten tuli sopeutua uuteen maailmaan, jossa työnteko, opiskelu ja harrastaminen nojasi teknologiaan sekä digitaalisiin sovelluksiin. Myös teatteritaiteen perusopetuksen tuli muuntua ja tarjota toiminta verkkopohjaisena opetuksena tai hybridinä, jossa opetustoiminta vaihteli lähi- ja etäopetuksen välillä. Niin peruskoululaiset kuin toisen asteen opiskelijat olivat haasteen edessä, sillä useamman tunnin tietokoneen ääressä koulun vuoksi vietettyä piti vielä jaksaa harrastuksen parissa tietokoneella. Etäopetus ei ole ollut lasten ja nuorten suosiossa, mutta moni koki sen paremmaksi vaihtoehdoksi kuin ei tekemistä lainkaan (Teatteri Soittorasiasia 2021).

Selvitystyön tavoitteena oli:

- kartoittaa oppilaiden kokemuksia teatteritaiteen etäopetuksesta ja sen sisällöistä
- kerätä opettajien kokemuksia ja heränneitä kehitysideoita/tarpeita
- selvittää, miten etäopetusta voisi hyödyntää taiteen perusopetuksessa tulevaisuudessa ja mihin tulisi kiinnittää huomiota toiminnan suunnittelussa

Selvitystyön ytimessä toteutettiin laadullinen kyselytutkimus, joka suunnattiin Teatteri Soittorasian teatteritaiteen perusopetuksen (yleinen oppimäärä) oppilaille, seitsemänvuotiaasta ylöspäin. Toinen kysely toteutettiin opettajille, jotka työskentelevät teatteritaiteen perusopetuksen parissa.

Työskentelen itse Teatteri Soittorasian opettajana, mikä tarjosi aitiopaikan etäopetuksen maailmaan poikkeusaikana. Itseäni pedagogina olen kiinnostunut etäopetuksen mahdollisuuksista, vaikkakin opetuksen suunnittelu oli raskasta ja tilanteisiin piti reagoida nopeasti. Siirtyminen etäopetukseen tapahtui viikon aikana, jonka yhteydessä piti saada opettajien kesken suuntaviivat toiminnalle. Tämä selvitystyö heijastelee omaa kokemustani opettajana sekä lisäksi olen

haastatellut kahta opettajaa, jotka työskentelevät teatteritaiteen perusopetuksessa.

Taiteen perusopetus poikkeaa vapaasta harrastustoiminnasta muun muassa opetussuunnitelman sekä pätevyysvaatimusten osalta. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet ovat valtakunnalliset ja ne antaa Opetushallitus (Opetushallitus 2017). Jokainen oppilaitos laatii opetussuunnitelman näiden perusteiden pohjalta, jotka hyväksytään paikallisesti yleisen oppimäärän opetuksen osalta tai Opetus- ja kulttuuriministeriössä laajan oppimäärän osalta. Teatteri SoittorAsian hyväksymisprosessia avaan tarkemmin luvussa 2.

Etäopetus tarjosi mahdollisuuden pedagogina tarttua haasteeseen, sillä olen opettajana kiinnittänyt huomiota lasten motivaatioon harrastuksessa. Monella suomalaislapsella on kulttuuriharrastus (Suomen virallinen tilasto 2009). Oman kokemukseni mukaan moni teatteriharrastaja tai teatteritaiteen perusopetuksen oppilas haluaisi harrastaa enemmän tai useamman kerran viikossa, mutta aikataulu tai perheen taloudellinen tilanne ei tätä salli. Olen jäänyt pohtimaan, miten motivaatiota ja kiinnostusta voisi ruokkia ja lasta kannustaa omatoimiseen tekemiseen sekä taitojen ylläpitoon. Moni tanssia tai urheilua harrastava lapsi tai nuori tietää, että taitoja tarvitsee treenata harjoituksettomina aikoina lisäksi omalla ajalla. Teatteriharrastuksessa on oman kokemukseni mukaan vallinnut asenne, että vain treeneissä tekeminen riittää. Tähän ei mielestäni ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota eikä siihen, miten tätä voisi kehittää teatterin parissa. Omalla kohdallani poikkeusaika ja etäopetus toi tähän uutta perspektiiviä, jolla kehittää opetustoimintaa. Aluksi haluan avata näkökulmiani, joista lähestyn selvitystyön ilmiöitä ja niiden vaikutuksia opetustoimintaan Teatteri SoittorAsian TPO-toiminnassa.

Mitä teatteri on?

Oman käsitykseni mukaan teatteri on ihmisten kohtaamista ja vuorovaikutusta toisten kanssa. Se on paikka, jossa eri ihmiset, ajatukset, mielipiteet, teemat kuin aikakaudet kohtaavat vaikuttaen toisiinsa. Kohtaamisen variaatio riippuu osallistujista: toista ahdistaa, toista innostaa, toinen haluaa keskustella toinen

nauraa ja toinen itkee jne. Teatteri on välineenä yhteisöllinen ja teatteritaiteen perusopetuksen oppimistilanne rakentuu ryhmässä oppimiseen. Tehdään yhdessä ja katsotaan toisen tekemistä sekä varastetaan ideoita itsellemme työstettäväksi. Ryhmä antaa oppijalle myös suojaa olla osa ryhmää, eikä mikroskoopin alla tarvitse olla itse kaiken aikaa. Teatterin osa-alueet ovat laajakenttä riippuen siitä tehdäänkö esimerkiksi esitystä, prosessidraamaa, tarinateatteria tai vain improillaan. Näillä jokaisella on omat tavat jakaa tekemistä. TPO:ssa kuitenkin harjaannutetaan teatterin tekemisessä tarvittavia taitoja sekä kehitetään niitä edelleen. Lukuvuoden lopuksi viimeistään tehdään esitys, joka rakentuu ryhmän omille ideoille ja toiveille.

Läsnäolo ja vaikutus

Teatteri ei ole sama kuin elokuva tai tv-ohjelma. Teatteri tapahtuu silmien edessä oikeiden ihmisten tekemänä kerta toisensa jälkeen. Lopputulos muuntuu ja heijastelee esittäjänsä kokemusta. Esiintyjä kamppailee sen kanssa, etteivät ulkopuoliset seikat vaikuta roolihahmoon vaan ne voi jättää ulkopuolelle. Karioidusti elokuvassa ja tv:ssä pyritään saamaan paras otto tai parhaimmista koostamaan se paras otos. Teatterissa esiintyjän pitää pystyä parhaimpaansa kerta toisensa jälkeen. Esiintyjä voi reagoida katsojien reaktioihin. Eikö digitaalinen esitys ole kuvallista kerrontaa ja eikö se muutu kameran vaikutuksesta tv:ksi tai elokuvaksi?

Ryhmälaji

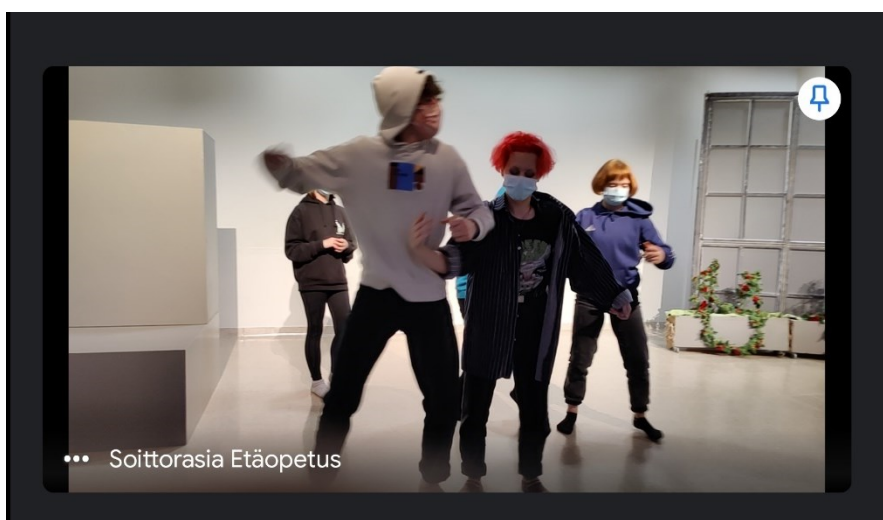
Yhdessä tehdään ja koetaan sekä kehitetään kompromissien avulla yhteisymmärrystä. Etäopetuksessa toimiminen pysyvästi tai pääpainotteisesti vaatisi teatteria muuttumaan myös sen perusluonteesta, joka on ihmisten ja sen osallistujien kokoontuminen yhteen sekä heidän vaikuttaminen toisiinsa.

Tavoitteet ja niiden mittaamiseen olevat työkalut ovat olemattomia, ja tätä on pyritty kehittämään pitkän aikaan mm. Virvatuli-mallilla (Koivisto-Nieminen Holopainen 2021). Yhtenäistä arviointimallia ei ole käytössä vaan jokainen oppilaitos luo oman arviointimallin, jota hyödynnetään. Arviointimallien ja -asteikkojen perustana voidaan hyödyntää edellä mainittua Virvatuli-mallia.

Koen, että TPO arviointi perustuu ajattelumalliin siitä, kuinka oppiminen koetaan tapahtuvan pitkällä aikajänteellä esimerkiksi lukuvuoden aikana, sillä monet opittavat taidot vaativat useita toistokertoja ja ylipäättänsä ajan kulumista, jotta oppilas pääsee harjoittelemaan taitoa erilaisissa yhteyksissä. Myös opetuksen suunnittelun näkökulmasta opettaja tarvitsee useamman tuntisuunnitelman opetuskerralleen, joka on yhteensopiva ryhmän osaamis- kuin vireystason kanssa.

Teatterissa epäonnistuminen on sallittua ja jopa toivottavaa. 'Moka on lahja' -ajattelun kautta löydetään uusia tapoja, joita ei "oikein" tekemisellä löydettäisi. Ihminen tunnetusti tekee virheitä ja ajattelumalli kantapään kautta oppimisesta elää vahvasti yhä. Läsnäolo on kuitenkin tärkein. Kun kaikki ovat paikalla yhdessä, päästään tekemään harjoitteita sekä tutustumaan toisten tapaan tehdä sama asia. Haastetaan omia käsityksiä ja opitaan asettumaan toisen rooliin.

Toivon, että huomioni herättävät ajatuksia sekä ideoita edelleen kehittää etäopetuksen mahdollisuuksia ja erityisesti haastamaan meitä opettajia löytämään uusia keinoja innostaa lapset ja nuoret teatterin pariin.

Kuva 1. Hybridiopetus käynnissä keväällä 2020. Kuva Teatteri Soittorasias 2020.

2 Teatteria oppimaan

Teatteriharrastus ja sen saavutettavuus on kokemukseni mukaan vaihdellut ympäri Suomea, hyvinkin paikkakunnittain. Usein harrastustoiminta on osa nuorisoseurojen toimintaa tai linkitettyä vapaan sivistystyön kansalais- tai työväenopistoihin. Järjestäjä vaikuttaa toiminnan laajuuteen ja kohderyhmään. Useimmin ryhmät ovat aikuisille suunnattuja ja pyrkivät esitysten valmistamiseen; varsinkin maaseudulla seura järjestää toimintaa, jossa valitaan näyttämöteos, jota ryhdytään harjoittelemaan kesäteatteriin. Ohjaaja saatetaan ottaa ulkopuolelta, jos sellainen saadaan edullisesti tai parhaimmillaan ilmaiseksi tai kilometrikorvauksella. Ohjaajalle harvoin jää aikaa perustaitoja ylläpitävien tai kehittävien harjoitteiden vetämiseen, kun fokuksessa on vain esityksen työstö. Tämä kaava usein toistuu vuodesta toiseen, kunnes omassa ryhmässä koetaan osaamista kertyneen ja joku ryhmästä uskaltautuu kokeilemaan esimerkiksi ohjaamista tai käsikirjoittamista.

Ei ole sattumaa, että monelle tulee ensimmäisenä teatterista mieleen esitys ja esityksen valmistaminen. Teatteriinkin yleensä ottaen mennään katsomaan esityksiä, mutta kohtaamiset työkentällä ovat osoittaneet, että harva tulee ajatelleeksi, mitä taitoja teatteriesityksenkin tekeminen vaatii. Vastaus monesti tähän on tietysti näyttelemisen. Mitä taitoja vaaditaan ennen kuin päästään lavalle, yleisön eteen? Tarvitaan muun muassa kykyä asettua toisen asemaan, kuunnella, vaikuttaa ja vaikuttua sekä vastata siihen, olla yhdessä muiden kanssa, kunnioittaa itseä ja muita, kohdella muita tasavertaisina, tehdä kompromisseja, unohtamatta välittää omaa ja toisten ja tarinaa. Näiden asioiden harjoittaminen ei monesti tunnu yhtä mielenkiintoiselta, kuin esityksen valmistaminen, roolivaatteiden sovittaminen, valojen suuntaaminen sekä spotissa paistattelu.

Kaikki me teatteriopettajat ja -ohjaajat olemme tulleet jossain vaiheessa vastakkain edellä kuvatun tilanteen kanssa. Aluksi lähdetään tarmokkaasti liikkeelle tutustumisesta ja tarvittavien taitojen harjoittamisesta. Nämä seikat tuntuvat tekemisen tiimellyksessä vaikkapa peruskoulun valinnaisaineessa

turhalta, kun vain esityksen tekeminen on mielessä. Pitkään teatteriesityksiä tehneet kuitenkin kuvaavat jopa turhautuvansa, kun eivät keksi enää, miten toisin voisi tehdä tai toimia.

Nykyisin ihmiset liikkuvat paljon ja jopa saattavat muuttaa pitkiäkin matkoja työn perässä. Muuttoliike Suomessa on ollut erityisen vilkasta erityisesti 2000-luvun ensimmäisellä kymmenyksellä (Kytö & Kral-Leszczynska 2013, 13). On ymmärrettävää toivoa ja olettaakin, että uudelta asuinpaikkakunnalta löytyisi taho, jonka puitteissa omaa harrastusta voisi jatkaa varsinkin lasten ja nuorten kohdalla, vaikka kyseessä ei olisi muutto vaan siirtyminen toisen oppilaitoksen ryhmään, jossa harrastaa, voi yllätyksekseen joutuakin aloittamaan harrastuksen tavallaan uudelleen, jotta osoittaa osaamisen sekä taidot uudessa ryhmässä. Toisille näyttäminen voi tuntua voimakkaalta ja tekemisen äärelle käydään rinta rottingilla, mutta mitä sitten kun joutuu kuuntelemaan toisten vähättelyä tai epäilyä osaakohan se, kuinkakohan paljon se on tehnyt, tietääköhän se edes mitä tää on? Tällainen edellä kuvattu tilanne lannistaa, ja harrastus voi monella myös päättyä.

Toinen haaste on esimerkiksi erityislukioihin hakevien nuorten vertaaminen taidoissaan. Millä tavalla mitata osaamista tai kerrytettyjä taitoja? Yhtä monen vuoden harrastaminen ei vielä kerro tekijän taidoista tai harrastamiseen liittyvistä tavoitteista. Miten siis todentaa tekijän osaamista tai tukea kehitystä pitkään jatkuneessa harrastuksessa? Teatteriryhmien ohjaajat ovat keksineet harrastajien haastamiseen erilaisia työkaluja, joilla saada tekijät innostumaan sekä sitoutumaan tekemiseen pitkiksikin ajoiksi. Tällaisesta on esimerkki omasta lapsuudestani, kuinka ohjaaja antoi vuosi toisensa jälkeen aina suurempia roolihahmoja, joilla oli kerta toisensa jälkeen enemmän myös vuorosanoja.

Osalle harrastajista ei tällä ole merkitystä, vaan iloa ja tyytyväisyyttä tuottaa saada olla mukana toiminnassa, kun taas toiset haluaisivat kerryttää rekisteriin, montako vuotta ja montako pääroolia ja montako sivuroolia sekä millaisia erilaisia ja eri aiheisia kursseja on tullutkaan rakkaassa harrastuksessa tehtyä. Toiset myös haastavat ohjaajia ja opettajia kysymällä suosituksia siitä, mitä kannattaisi kokeilla.

Tämä erilaisten tekijöiden kasvaminen, kehittyminen ja teatteriharrastukseen kiinnittyminen on äärimmäisen tärkeää. Teatteriharrastuksenkin tulee seurata mukana osallistujan kehityksessä, ja jos jostain syystä vaihtaa maisemaa lähelle tai kauas, olisi mukavaa päästä jatkamaan myös siitä, mihin on jäänyt. Onneksi asiaan keksittiin ratkaisu ja linjaus, joka on kehittänyt taidekasvatusta ja taideopetusta vuodesta 1999.

2.1 TPO eli Taiteen perusopetus

Suomen eduskunta on antanut asetuksen taiteen perusopetuksesta 21.8.1998 ja se astui voimaan 1.1.1999. Taiteen perusopetuksen kaltaista järjestelmää ei ole missään muualla, ja tarkoituksena on, että toiminnan laajuus sekä laatu ovat vertailukelpoisia opetussuunnitelman perusteiden kuin pätevyysvaatimusten kannalta. Taiteen perusopetus on osa Suomen koulutusjärjestelmää, ja siitä säädetään taiteen perusopetuksesta annetussa laissa ja asetuksessa.

Taiteen perusopetus on paikallisissa taideoppilaitoksissa vapaa-ajalla annettavaa taidekasvatusta. Se on tavoitteellista, valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan sidottua ja sitä antavat alan koulutetut ammattilaiset. Valittavia taiteenaloja on yhdeksän. Opetusta on tarjolla laajasti Suomessa ja oppilaaksi pääsee matalalla kynnyksellä.

Taiteen perusopetus tuo laadukkaan taiteen opetuksen laajasti saataville eri puolille maata. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on kansallinen ja yhteismitallinen. Vakiintunut ammattimainen opetus ja tekemisen perinteet varmistavat, että opettaminen on luotettavaa ja jatkuvaa.

Harrastuksen taiteen perusopetuksen parissa voi aloittaa koululaisena, sitä nuoremmat voivat osallistua varhaisiän taidekasvatukseen. Taiteen perusopetus on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mutta kiinnostus taiteiden opiskelua kohtaan kasvaa jatkuvasti myös aikuisväestön keskuudessa. Aikuisryhmiä löytyy yhä useammasta taiteen perusopetuksen oppilaitoksesta. (TPO Liitto 2019)

Tärkeää on myös eri opetuksen tarjoajien velvollisuus kirjata ja säilyttää taiteen perusopetuksen piirissä kerrytetyt suoritukset sekä tarpeen tullen myös hyväksi lukea muita suorituksia. Tarpeen tullen myös oppilaalla on oikeus saada henkilökohtainen opetussuunnitelma, jonka mukaan edetään, ottaen huomioon oppilaan taidot ja kehitys (Opetushallitus 2017).

2010-luvulla on monet taiteen perusopetuksen ryhmät ovat kuuluneet osaksi koulujen iltapäiväohjelmaa, jotta taideharrastus olisi mahdollisimman monelle mahdollista. Suhtautuminen taideharrastuksiin on muuttunut myönteisemmäksi ja osallistujamäärät tai oppilasmäärät, kuten taiteen perusopetuksessa mainitaan, ovat kasvaneet vuosi vuodelta. Moni nuori on myös kiinnostunut eri taiteenalojen yhdistämisestä sen sijaan, että pitäisi valita vain yksi harrastus. Taiteidenvälisyyden huomioiminen on siis suuri haaste tulevaisuuden taiteiden opettajille (Haapasalo 2020).

2.2 Teatteri Soittorasias TPO

Teatteri Soittorasias on toiminut teatteritaiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän oppilaitoksena Porvoon kaupungin myöntämällä järjestämisluvalla syksystä 2016 (Porvoon kaupunki, sivistyslautakunta 2017). Teatteri on tuottanut harrastustoimintaa Porvoossa ja sen eri kylissä jo vuodesta 2008 (Teatteri Soittorasias 2009), ja se myös perustuu teatteritaiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Teatteri Talon aukeamisen myötä Porvoon Suomenkylään Teatteri alkoi panostaa enemmän toiminnan pitkäjänteisyyteen ja suunnitelmallisesti sekä tavoitteellisesti kehittää toimintaa entistä paremmin oppimista palvelevaksi. Vuodesta 2016 Teatteri Soittorasias on ainoa teatteritaiteen perusopetuksen antaja Porvoon ja koko itäisen Uudenmaan alueella, jolla on taiteenlajiin soveltuvat puitteet käsittäen puku- ja rekvisiittavaraston, harjoitustilat, esitystilan ja -tekniikan sekä verstastilan, jossa pukujen, rekvisiitan kuin lavasteiden valmistus on mahdollista. Tilat mahdollistavat myös toimijoiden yhteistyön sekä oppilaiden oman orientaation mukaisen työskentelyn (Ks. Opetushallitus jne. 2017, 12)

Nykyinen opetus- ja järjestämislupa myönnettiin Porvoon kaupungin sivistyslautakunnan toimesta kesäkuussa 2018 (Porvoon kaupunki, sivistyslautakunta 2018), kun valtakunnallinen OPS-uudistus saatiin päätökseen ja OPS otettiin käyttöön 1.8.2018. Teatteri Soittorasiasin oppilaat siirtyivät heti uuden OPS:n mukaiseen opetukseen, ja kolmivuotinen siirtymäaika suunniteltiin

käytettävän opetussuunnitelman koekäyttöön käytännön opetustyössä. Tarvittavat muutokset voitaisiin tehdä kesään 2021 mennessä.

Yleinen oppimäärä jaetaan yhteisiin ja teemaopintoihin, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden 500 oppituntia, kun oppitunnin kesto 45 minuuttia (Opetushallitus 2017, 14). Opetus rakentuu kerran viikossa kokoontuviin yhteisten opintojen ryhmiin, joita nimitetään kotiryhmiiksi. Kotiryhmän lisäksi valitaan erilliseltä tarjottimelta teemaopintoja, joita voi painottaa oman kiinnostuksen mukaan. Teemaopinnoista kerrytetty tietotaito valjastetaan kotiryhmän käyttöön esimerkiksi päätösnäytöksiä valmistettaessa. Päätösnäytökset huipentavat lukuvuoden toukokuun alussa. Erikoislaatuamme on varhaisiän opinnot 0–6-vuotiaille, jotka valmistavat lasta kohti TPO-toimintaa; tätä toimintamuotoa nimitetään MiniTPO:ksi (Teatteri Soittorasias 2020a, 8–10).

Jokainen oppilaitos voi määrittää itse varhaisiän opetukselle parhaaksi katsomat laajuudet ja tavoitteet (Opetushallitus 2017, 60). Teatteri Soittorasias varhaisiän toiminta alkoi syksyllä 2013, ja syksyllä 2019 mukaan tulivat ja perhepäivähoitajat, joiden myötä toimintaan kaivattiin kirjattuja sisältöjä, sekä tavoitteet, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Tavoitteiden ja sisältöjen kirjaaminen omaksi opetussuunnitelmaksi aloitettiin syksyllä 2018, ja Teatteri Talon myynnin vuoksi valmistumisaikataulu lykkääntyi keväälle 2020. Keväällä OPS-suunnitelma varhaisiän opintoihin kävi lausuntakierroksella yksityisillä perhepäivähoitajilla ja varhaiskasvatuksen pitkän linjan asiantuntijoilla. Palaute oli hyvää ja oli hyvä, että OPS myös tässä muodossaan avaa toiminnan merkityksiä vanhemmille, jotka toiminnan kustantavat lukuvuosimaksujen muodossa.

Kesäkuussa 2020 Porvoon kaupungin sivistyslautakunta (Porvoon kaupunki 2020) hyväksyi Teatteri Soittorasias OPS-päivityksen, joka sisälsi varhaisiän opintojen sisällöt ja tavoitteet.

Teatteri Soittorasias TPO oppilaitos on teatteritaiteen suurin oppilaitos Porvoossa ja itäisellä Uudellamaalla, jonka oppilasmäärä on reilut 200 oppilasta. Toiminta käsittää varhaisiän opetustoiminnan (MiniTPO), varsinaisen taiteen

perusopetustoiminnan 7-vuotiaasta ylöspäin sekä aikuiset (Teatteri Soittorasias 2020a).

Kuva 2. Teatterisali muuntui etäopetuksessa kuvausstudioksi.
Kuva Teatteri Soittorasias 2020.

3 Etäopetus

Oletin etäopetuksen aiheena olevan hyvin tutkittu ja läpikohtaisesti perattu. Suuri osa tiedosta löytyy perinteisten kirjojen lisäksi myös digitaalisina julkaisuina ja osa vain verkossa. Tutustuessani etänä tehtävään opetukseen löysin erilaisia tulokulmia aina opettajien kokemuksista käytännön oppaisiin siitä, miten rakennat verkkokurssin. Etänä tapahtuvaa opetusta on ollut jo pitkään, ja sitä on hyödynnetty peruskouluissa esimerkiksi koulu-TV:n muodossa. Osa kursseista on järjestetty yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa verkkopohjaisina, mikä 2000-luvun alussa mullisti ja tasa-arvoisti opiskelua esimerkiksi työn ohessa. Etäopetuksen ideaali on vapaudessa ja aikaan tai paikkaan sitoutumattomuudessa. Oppija oppii oman aikataulun ja kehittymisen mukaan sekä saa siitä palautetta, joka edistää oppimista (Meisalo ym. 2003, 179).

Etäopetus on ollut siis kehitteillä jo pitkään ja palvellut meitä meidän toivomilla ehdoilla niin kuin meille on sopinut. Väittää, että pandemian luomat poikkeusolosuhteet mullistivat opetuskentän pakottaen sen uuden äärelle, joka mahdollisti niin kutsutut digiloikat. Tämä niin kutsuttu uusi tapa opettaa on meillä jo kuitenkin 20–30 vuotta vanha keksintö. Etäopetuksen kehitys on vain pysähtynyt, sillä jo vuonna 2003 odotettiin videoneuvottelutekniikan edistyneempää kehitystä (Meisalo ym. 2003, 179). Löytämäni kirjallisuus, joka käsittelee etäopettamista tai verkkopohjaista oppimista, on suurelta osin 1990-luvun lopulta tai 2000-luvun alusta. Mielestäni tulee kysyä, onko kehitys ollut sidottu rahoitukseen, vai mistä johtuu, ettei verkkopedagogiikkaa ole suunnitelmallisesti edistetty?

3.1 Kohti etäopetusta

Pandemian alkaessa maaliskuussa 2020 ei tilanne aluksi näyttänyt vakavalta ja TPO-toimintaa teatterillamme jatkettiin normaalisti, kunnes toiminta määrättiin keskeytettäväksi. Etänä toimimista väläyteltiin yhteiskunnallisesti ja osa toimijoista kertoikin siirtäneensä kokoontumiset verkkoon, ja pian erilaisilla sivustoilla alkoi myös opetusmateriaalien keräykset. Teatteri Soittorasian MiniTPO:ssa ryhdyttiin välittömästi rakentamaan kokoontumisten korvaavaa videosarjaa Youtuben välityksellä. Sarjassa oli ensin neljä osaa, joissa seikkailtiin Sirkus Soittorasian pyörteissä (Teatteri Soittorasia YouTube 2020).

Sirkus Soittorasia on kuvitteellinen sirkusympäristö, jossa sen henkilöt kohtaavat mitä kummallisempia kommelluksia. Videosarjan tavoitteena oli tuoda pienempien harrastus kotiolohuoneeseen koko perheen kanssa yhdessä tehtäväksi ja katsottavaksi (Kinosmaa 2020). Toiminnassa yhdistyi musiikki ja teatteri, sillä opettajat Pentti Kinosmaa sekä Sanna Karjalainen vastasivat omista vastuualueistaan. Sisällön kirkkaana ideana oli toteuttaa tarina, joka tarjosi myös viihdykettä epävarmuuden aikana ja tarjosi paon arjesta. Samalla tietysti toteutettiin OPS:n mukaista toimintaa, mutta hausalla tavalla, jota voi tehdä perheen kanssa. Videot kannustivatkin monet vanhemmat sisarukset harrastuksen pariin. Yhteiset elämykset syventävät perheen yhteisöllisyyden tunnetta ja parantavat dynamiikkaa. Nämä kokemukset ovat verrattavissa lapsuuden kokemuksiin vaikkapa yhteisistä matkoista, joista riittää muisteltavaa koko elämän matkalle. Videomateriaali osaltaan vahvisti vanhempien ymmärrystä sekä tietämystä mitä esimerkiksi teatterimuskarissa tai satuteatterissa tehdään (Kinosmaa 2020). Videoiden avulla myös vanhemmat pääsivät osaksi tekemistä ja pystyivät omalla heittäytymisellä kuulumaan osaksi toimintaa. Normaaliolosuhteissa vanhempi tuo ja hakee lapsen harrastuksesta, sekä yrittää kysellä lapselta kokemuksia. Nyt kokemuksia tehtiin itse, mikä herättivät myös naurua, pelkoa tai jopa jännitystä. Vanhempien kertoman mukaan jopa vertailtiin, mikä oli kenenkin suosikki hahmo perheessä tai mikä hahmo oli toisen mielestä pelottava (Kinosmaa 2020).

Videosarja sai jatkoa vielä kahden lisäosan verran, sillä perheiden palaute oli kiittelevää ja hyvin positiivista. Palautetta kerättiin kannustamalla vanhempia viestimään opettajille siitä, miten videot toimivat perheen kanssa. Lisäviikkojen materiaalit rakentuivat itsenäisiksi jatko-osiksi, jotka kuuluvat osaksi isoa kuvaa kuitenkin jatkamatta aiempaa kehystarinaa. Lukuvuonna 2020–21 MiniTPO:ssa on käytetty Sirkus Soittorasian materiaalia myös lähiopetuksessa, joihin voidaan palata videoiden kautta kotona. Laululeikit ovat myös perheen yhteisiä ja vanhemmatkin osaavat ne. Toiminnassa parasta on lasten oma aika kokoontumiskerrassa sekä luovuus yhdessä muiden lasten kanssa, johon voidaan palata kotona videoiden myötä. Sirkus Soittorasiasta on ammennettu aloitusleikkejä ja tarinankerronnan harjoitteita sekä rentoutusharjoitteita (Teatteri Soittorasia YouTube 2020).

Videoissa seurattiin eri viikkoina eri henkilöitä, joiden tarinat sitoutuivat toisiinsa. Jokaisella henkilöllä oli oma ongelma, joita ratkottiin, ja niihin yhdistyivät esimerkiksi laululeikkejä. Videoiden tarkoituksena oli aktivoida lasta toimimaan ja jatkamaan seikkailua esimerkiksi omissa leikeissä, piirustuksissa tai itse keksityissä tarinoissa.

Meillä katsottiin videoita useaan kertaan ja niiden parissa viihtyi koko perhe.

MiniTPO-oppilaan vanhemman kommentti

Teatteri Soittorasian TPO-toiminnassa kotiryhmän kokoontuminen rakentuu lämmitysharjoituksille, teemaan ja käsiteltävään asiaan johdattaviin harjoituksiin ja sen myötä kokoontumiskerran huipentaviin esityksiin, joissa hyödynnetään kokoontumiskerralla käytyjä harjoitteita tai tekniikoita.

Opettajakokouksessa (Teatteri Soittorasia 2020b) linjattiin käytettävät ohjelmat sekä tarkistettiin, missä vaiheessa ryhmät olivat kevään päätösnäytösten osalta. Yhdessä ideoitiin myös harjoitteita, joita voitiin käyttää toiminnan käyntiin saamisessa verkossa.

Etäopetus käynnistettiin TPO-toiminnassa 7–20-vuotiaiden osalta harjoiteltiin yhdessä oppilaiden kanssa ja ensimmäisellä kerralla verkkokeskustelun käymistä, käytiin läpi asetuksia sekä toimintoja, joita saattoi tulla uusia viikoittain.

Tukena käytettiin myös padlet-alustaa erityisesti käsikirjoitusten konkretisoinnissa, jotka kirjattiin osittain myös kohtauksiksi. Kotiryhmät 7–12-vuotiaille kokoontumiskerran aikataulu muotoutui oppilaita kuunnellen. Aluksi lämmiteltiin ja leikittiin vanhojakin lämmittelyleikkittävyyksiä etäopetusmausteilla, kestoaltaan noin 15–25 minuuttia. Toisena annettiin tehtävä, jota jokainen sai itsekseen valmistella annetussa ajassa. Keskimääräinen työskentelyaika 15–20 minuuttia, minkä ajaksi yhteys katkaistiin.

Työskentelyaika alkuvaiheessa riitti varsin hyvin ja yleensä kaikki olivat valmiita etuajassa, ja loppukeväästä suurin osa pyysi lisäaikaa tehtävän saattamiseen loppuun. Työskentelyn jälkeen kokoonnuttiin katsomaan esityksiä, joita jokainen oli valmistanut. Esitysten katsominen kesti keskimäärin 15–20 minuuttia ja kesto piteni kerta kerralta. Aluksi kokoontumiset saattoivat olla kestoaltaan keskimäärin 45 minuuttia ja loppukeväästä kokoontuminen saattoi kestää lukujärjestyksen mukaisen 90 minuuttia, eivätkä oppilaat olisi halunneet silloinkaan vielä lopettaa työskentelyä.

3.2 Etäopetus teatteriopetuksessa

Etäopetuksen idea on yksinkertainen: opettaja on eri paikassa kuin oppilas ja jokainen oppilas on omassa paikassaan. Verkkoon on luotu materiaali, jonka pohjalta oppilas tutustuu opetettavaan aiheeseen. Opettaja on laatinut tehtäviä, jotka syventävät oppilaan ymmärrystä sekä kertaavat jo opittua. Vuorovaikutteisuus toimii esimerkiksi sähköpostitse käytävissä ryhmäkeskusteluissa tai chat-työkaluissa erilaisissa oppimisympäristöissä tai -alustoilla. Kirjalliseen muotoon saatettu tehtävän palautus tehdään oppilaalle sopivana ajankohtana palautusosioon, jonka jälkeen opettaja yleisemmin antaa kirjallisen palautteen oppilaalle (Meisalo ym. 2003, 180).

Tutkiessani etäopetusta teatteriopetuksessa en löytänyt tähän liittyen aiempia kirjallisia lähteitä. Itse arvioin, että etäopetus on näin ollen teatteriopetuksessa vierasta, vaikka sitä olisi ollut mahdollista hyödyntää. Etänä opettaminen ja oppiminen sai negatiivisen sävyn pandemian myötä, joka myös heikensi

osallistujien motivaatiota (Broadfoot 2020, 4-6). Tärkeintä on opetuksen mukauttaminen uuteen muotoon, joka poikkeaa lähiopetuksesta sekä sen muodosta. Pedagogiset lähtökohdat ovat kuitenkin samat opetusmuodosta riippumatta (Harvard University 2021).

Teatteri tapahtuu tässä ja nyt juuri näiden henkilöiden kesken, ja verkossa tapahtuva tekeminen ei vielä sovi tähän kuvaan. Fyysinen läsnäolo tilanteessa nousee kynnyksikysymykseksi. Otetaan esimerkki harjoitustilanteesta, jossa olemme kaikki harjoitustilassa, hengitämme, puhumme ja voimme koskettaa toisiamme. Voimme istua kaukana toisistamme tai todella lähekkäin. On tehty kokeiluja luoda virtuaalisia tiloja, joissa henkilöt voivat olla läsnä virtuaalisina henkilöinä. Haasteena on, että tunne tilanteesta ei välity etänä osallistujalle samalla tavoin kuin fyysisessä tilanteessa. Fyysinen kontakti ei näin ollen ole myöskään mahdollinen, vaikka henkilöt voivat virtuaalisesti esimerkiksi kätellä tai halata.

Tässä on mielestäni se tärkein kysymys: kun unohdamme pandemian ja etäopetuspakon, joka siitä seurasi, eikö ole tarkoituksenmukaista pyrkiä luomaan opetusväline, joka mahdollistaa työskentelyn tilanteessa, kun fyysisesti se ei ole mahdollista? Näin mielestäni koronapandemian kanssa oli eli emme voineet kokoontua tai nähdä toisiamme. Vaihtoehtoja on kaksi: pysyä kotona ja ei osallistua mihinkään, kun fyysisesti se ei ole sallittua. Vaihtoehtoisesti voimme tehdä sitä virtuaalisesti ja yrittää tyydyttää sosiaalisen kanssakäymisen tarvetta tällä tavoin. Moni harrastus joutui tauolle, mikäli opettajien tai ohjaajien oma motivaatio tai osaaminen ei riittänyt toiminnan siirtämiseen digitaaliseen muotoon.

Teatteri SoittorAsian ratkaisu oli yksinkertainen: kaikin mahdollisin keinoin pyritään jatkamaan verkossa sekä löytämään tapoja toimia sekä pysymään aktiivisina ja motivoituneina. Myös oppilaille suunnattu kysely osoittaa, kuinka tärkeää oli edes pystyä kokoontumaan tiettyyn aikaan ja tapaamaan kavereita, vaikka fyysinen kohtaaminen ei ollut mahdollista.

3.3 Vuorovaikutus + elämyksellisyys = oppiminen etäopetuksessa

Etäopetus poikkeaa lähiopetuksesta ja keskiössä on oppija. Mitä oppija oppi ja miksi hän haluaa oppia? Olemme kaikki varmasti osallistuneet jonkin asteiseen etäopetukseen. Jossakin elämänvaiheessa se voi olla verkkopohjainen peli, verkkokeskustelu tai luento. Ensimmäisenä etänä tapahtuvasta toiminnasta tulee helppous: ei tarvitse lähteä minnekään vaan voi osallistua missä ikinä sattuuukaan olemaan. Monelle erilaiselle oppijalle etäluento voi olla parempi vaihtoehto, jonka avulla voi vähentää muita ärsykeitä kuten melua tai ohessa voi tehdä jotakin samalla, joka auttaa oppimaan, mutta luentosalitilanteessa samanaikainen tekeminen katsottaisiin epäkorrektiksi. Hiljainen ja sosiaalisesta vetäytyvä oppilas saattaa olla hyvinkin aktiivinen keskustelija etäopetuksessa keskustelupalstalla (Koli & Silander 2003, 111). Vastuu oppimistilanteen hyödyntämisestä on siis oppilaalla tai opiskelijalla, joka varaa aikaansa sekä oppimiseensa soveltuvan ympäristön.

Vuorovaikutus etäopetuksessa nojaa aikuisen eli opettajan esimerkkiin sekä kannustukseen. Tärkeintä on kuitenkin olla läsnä ja osoittaa se ilmeillä ja eleillä. Videokuva ei ole yhtä tarkka kuin fyysinen kohtaaminen ja silmän siinä tekemät havainnot. Näin ollen on tärkeää muistaa tarkistaa asia toiselta osapuolelta, jos pelkää, ettei aivan täysin ymmärtänyt toista. Katseella on tärkeä merkitys myös etäopetuksessa: jos toinen katselee muualle, vilkuilee keskustelupalstaa tai näplää puhelinta, syntyy hyvin pian tunne toiselle, ettei toinen ole kiinnostunut. Vastatessa toiselle on tärkeää muistaa vastata toisen kysymykseen ja pitää vastaus tiiviinä, jotta kaikkien keskittyminen säilyy koko kierroksen ajan (Kinosmaa 2010, 9–11).

Elämyksellisyys opetuksessa auttaa oppijaa oppimaan, sillä vahvasti positiiviset kuin negatiiviset kokemukset muistetaan neutraaleja paremmin. Neutraali kokemus, joka ei kosketa oppijaansa, koetaan turhaksi tai irralliseksi ja se unohtuu. Oppija rakentaa tietoa ja osaamista, yhdistäen sen aiempaan tietoon tai osaamiseen, jos oppija ei tiedä, mihin asian sitoa, jää sekin pois. Digitaalisen oppimateriaalin tulee huomioida myös elämyksellisyys kuin rakentaa tietoa

dramaturgisesti: alku – keskikohta – loppu, kuljettaen oppijaa eteenpäin sekä pitäen tämän otteessaan (Alamäki & Luukkonen 2002, 92). Tieto ei siis ole jotakin jota voi antaa ja liikuttaa fyysisesti toisten välillä vaan sen muoto riippuu oppijasta, joka vastaanottaa sekä hänen aiemmista kokemuksistaan ja tiedoista.

Alamäki ja Luukkonen (2002, 93) selittävät elämyksellisyyden huomioimisen vaikeutta seuraavasti:

Miksi oppimateriaalin tulisi olla kuivaa puuduttavaa tekstimassaa, luennoitsijan monotoonista ääntä tai asiantuntijan uuvuttavia kalvosulkeisia – oheismateriaali on eri asia? Syynä on se, että monet kouluttajat tai opettajat eivät keksi käytännön esimerkkejä, elämyksiä ja aktivoivia tehtäviä, koska niiden ideoiminen ja keksiminen vie paljon aikaa ja vaivaa. Digitaalisen oppimateriaalin suunnittelussa tulisi kuitenkin käyttää mielikuvitusta ja luopuvuutta, koska kukaan ei viitsi käydä sitä läpi, jos se ei ole kiinnostavaa ja elämyksellistä.

Meidän tulisi kasvattajina ja pedagogeina muistaa nämä sanat sekä haastaa itseämme siten, ettei yksikään tehtävä tai opetustilannesuunnitelma pääse toteutukseen ennen kuin se on tarkistettu elämyksellisyyden, aktivoimisen ja käytännön esimerkkien osalta. Oma kokemukseni verkkopohjaisesta opetuksesta on perustunut vain nauhoitettuun luento- ja esseen palautukseen tai toisen tekstin kommentointiin verkkokeskustelualueella. Vuorovaikutus on hyvin näennäistä ja myös hyvin vaarallista, sillä kirjoitetun viestin väärinymmärryksen mahdollisuus on suurin kaikessa viestinnässä.

Janne Matikainen (2002, 41) esittelee kirjassaan Vuorovaikutus verkossa -tutkimuksessa seikkoja, jotka edistävät oppimista vuorovaikutuksessa, verkkopohjaisissa oppimisympäristöissä. Havainnot perustuvat kyselyyn, joka tehtiin koulutusalan ammattilaiselle koulutustilaisuudessa. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti:

- Oppimista edistäviä tekijöitä vuorovaikutuksessa olivat:
- palautteen saaminen toisilta oppijoilta
- toisilta oppiminen, mallin ja esimerkkien vaikutus
- reflektiivisyys – omien ajatusten peilaus toisten avulla
- yhteisöllisyys – toisten oppimisesta oppiminen (eli sosiaalinen oppiminen)
- tavoitteisiin sitoutuminen
- Oppimista estäviä tekijöitä vuorovaikutuksessa olivat:

- ryhmädynaamiset tekijät (valtasuhteet, huono ilmapiiri)
- vuorovaikutuksen suistuminen epäolennaisuuksiin
- huonosti esitetty palaute
- ryhmän heterogeenisyys, esimerkiksi osaamistasossa tai kokemuksissa.

Vuorovaikutus tapahtuu ihmisten välissä, kun he kohtaavat ja ovat sosiaalisessa kanssakäymisessä toistensa kanssa. Vuorotellen vaikuttamme toisiimme eli kaksi henkilöä kohtaa, ja toinen antaa impulssin esimerkiksi toinen tervehtii toista, josta seuraa vastaimpulssi eli tervehdys takaisin toiselle. Tästä kehkeytyy vuorovaikutuksen ketju, joka jatkaa kulkua. Vuorovaikutuksen pinnallinen versio olisi tervehdys, josta osapuolet jatkavat matkaa. Vuorovaikutuksessa nimensä mukaisesti vaikutetaan toiseen ja vaikutetaan toisesta. Näennäistä vuorovaikutusta on kommunikaatiossamme paljon, kuten kysymme, jotakin mutta emme vastaa saatuihin vastauksiin, kun ne eivät sopineet vastauksiksi eli ohitamme ne, vaikka niistä voisi muodostua vuorovaikutusta. Miten siis luoda olosuhteet vuorovaikutukselle, joka on läsnä ja huomioi vaikuttajansa kokonaisvaltaisesti ilman fyysistä paikalla oloa? Kun tarkastellaan etäopetuksen tilannetta, osallistujat voivat nähdä toisensa, mutta kehonkieltä tai mikroilmeitä on vaikea lukea tilanteesta. Kun tilanteen ja toisen ilmaisun tulkinta vaikeutuu, on vaarana väärinymmärrys.

3.4 Etäopetuksen pelisäännöt

Verkossa tapahtuvassa toiminnassa on tärkeää huolehtia yhteisistä pelisäännöistä ja sopimuksista. Teatteri SoittorAsian toiminnassa on voimassa kaikkia oppilaita sitova draamasopimus, kuinka yhteiset keskustelut, harjoitteet ja kokemukset jäävät harjoitustilan seinien suojaan: tilanteen tapahtumista ei keskustella koulussa, muissa harrastuksissa tai kavereiden kesken. Mikäli vanhempi on kiinnostunut toiminnasta ja tekemisestä on heille sallittua kertoa, sillä vanhemmat osaavat säilyttää tärkeitä tietoja suojassa. Digitaalinen draamasopimus tehtiin myös etäopetustoiminnan alkaessa, ja edellisten lisäksi

sovittiin, ettei etäopetustuokioon osallistu sisarukset tai perheessä vierailevat vieraat tai kaverit.

Kamera ja mikrofoni – teatterin tekijöille on tärkeää nähdä ja kuulua eli kaikki lähtökohtaisesti haluavat pitää videot päällä, vaihdettavalla taustalla höystettynä sekä mikki päällä, valmiina kommentoimaan. Verkon kestävyys on rajalla, kun kaksikymmentä osallistujaa pitää videota päällä sekä vaihtelee taustakuvia tai testaa erilaisia suodattimia. Tällaisia haasteita oli jo 2000-luvun alussa (Meisalo ym. 2003).

Videoiden päällä pitäminen on myös turvallisuusseikka, jolla varmistutaan osallistujien henkilöllisyydestä. Tärkeää tässäkin on luottamus ryhmän kesken, ettei huoneen reunassa kikattele ryhmään kuulumaton kaveri, joka keksii näkemästään pilkkaamisen aihetta. Teatteri Soittorasiaan etäopetustilanteessa turvallisuuteen on panostettu Eepos-järjestelmän avulla (Teatteri Soittorasia 2021; Oksidia Oy 2021). Eepoksen avulla oppilas pystyy avaamaan etäopetusyhteyden ilman vanhemman apua ja ulkopuolisten ei ole mahdollista liittyä yhteyteen, sillä linkki on saatavilla vain suojatussa oppimisalustalla. Keväällä 2020 käytössä vaihdeltiin Zoom- ja Meets-palveluja, joiden haasteena oli linkkien toimivuus sekä linkin löydettävyyys, kun osa linkeistä oli pysyviä ja ne julkaistiin kerran sähköpostiketjussa, joka oppilaan oli tarkoitus säilyttää esimerkiksi selaimen oikopoluissa siirtyäkseen nopeasti videoyhteyteen. Kun linkit eivät löytyneet tai toimineet, varmasti saattoivat oppilaat lähteä mieluummin ulos tai tehdä jotakin muuta. Vaikutus saattoi myös seurata seuraavan viikon osallistumiseen, sillä suurella todennäköisyydellä oppilas ”unohti” osallistua. Tästä voimme olettaa teknisten toimimattomuuksien vaikuttavan oppilaan mielekkyyteen osallistua tai kokeeko hän osallistumisen merkitykselliseksi. Vaikka kaikki ryhmäläiset tietävät, kuinka tärkeää on, että kaikki ovat paikalla harjoituksissa, kun kyseessä on ryhmälähtöinen laji. Jokaisen panos ja läsnäolo harjoituksissa vaikuttaa oman roolihenkilön suuruuteen lopullisessa teoksessa.

Videot ovat helpoin tapa olla vuorovaikutuksessa, verraten keskustelukentän käyttöön, jolloin tulee huomioida oppilaiden lukutaito ja harjaantuneisuus lukemisessa. Tämän viestimen käyttö ei ole täysin aukoton ja saattaa osallistajat

eriarvoiseen asemaan, joka vaikuttaa oppilaan motivaatioon sekä oppimisen mielekkyyteen. Video on ainoa tapa säilyttää, jotakin siitä lähiopetuksen ulottuvuudesta, jossa voimme nähdä toisemme. Erityisesti tässäkin opettaja näyttää esimerkkiä, jos opettaja ei pidä videota päällä ei voi myöskään olettaa oppilaiden tekevän näin.

Videoneuvottelussa voimme sentään tässä pandemiatilanteessa nähdä toisiamme ilman maskeja, niin miksi emme ottaisi siitä kaikkea iloa irti. Kasvot ovat hyvin tärkeitä ilmaisun näkökulmasta ja siksi on tärkeää nähdä se, jonka kanssa puhuu tai ketä kuuntelee. Itse osallistuin avoimen yliopiston reaaliaikaiselle verkkokurssille, jossa luennoitsija jäädynni kuvan tai tilalla oli vain musta ruutu. Luennoitsija piti videota epämiellyttävänä. Itsestäni huomasin, kuinka se ärsytti ja vaikutti omaan keskittymiseen, luennoitsijan sanat vain virtasivat toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. Kuuntelemisesta tuli hyvin vaikeaa ja keskittymistä ei voinut suunnata mihinkään; hetken jo ajattelin, että eikö tätä antia olisi voinut vain lukea jostakin. Miksi valita opetuksen optimaaliseksi tavaksi luennon, kun siitä piilottaa puhujan? Menisimmekö luentosaliin ja luennoitsija piiloutuisi puhujakorokkeen taakse piiloon tai menisimmekö teatteriin katsomaan esitystä, jossa esiintyjät puhuvat vuorosanat vain verhojen takaa.

Opettaja ei luokassakaan voi korvata omaa läsnäoloaan pelkällä kaiuttimella, josta antaa tehtäviä tai ohjeita, sillä välin kun juo opettajahuoneessa kahvia. Opettajan läsnäolo fyysisesti luokassa tai verkko-oppimistilanteessa on yhtä tärkeää, ja sen vaikutus voi olla oppilaan oppimiselle suuri. Itsekkään en muista tuosta luennosta muuta kuin vain ärsytyksentunteen, koska luennoitsija oli piilotettuna.

Keskustelu ja puhuminen on tärkeä osa etäopetusta ja se, kuinka odottaa omaa vuoroa, tai luvassa on kaaos, josta kukaan ei saa selvää. Keskiöön nousee myös aiheessa pysyminen, sillä puhe lähtee lähiopetuksessa helposti kulkemaan omia polkujaan. Etäopetuksessa tosin, perustuen omaan kokemukseeni, mikrofonin käyttö tuo pienen kynnyksen kommentointiin, eikä niin sanottuja turhia kommentteja ilmene niin monia kuin lähiopetuksessa. Vuorovaikutuksen

välittömyys tempaa osallistujat mukaansa ja iloinen, kupliva ilmapiiri tarttuu herkästi, joka on käsin kosketeltavissa lähiopetuksessa. Tällaista kuplintaa ei voi mahdollistaa etäopetuksessa, vaan se muuntuu etäopetuksessa kaikesta huolimatta kaavamaisen jäykistämiseksi. Jäykkyyteen vaikuttavat edellä kuvatut säännöt ja proseduurit, joita seurataan opetuksen toimivuuden takaamiseksi. Sosiaalisen kanssakäymisen ulottuvuus inhimillistää lähiopetustilanteen, joka oikeuttaa tilanteessa pelleilemisen. Näin ollen ”aikuisten” businesskokouksen toimintakulttuuri tulisi osaksi lastenkin toimintaa, kun sosiaalinen koodisto opitaan. Kun verkon nopeudet kasvavat ja tarkkuus paranee ja viive pienenee, voidaan tulevaisuudessa puhua melkein kuin oikeassa tilanteessa.

Tulevaisuudessa meidän tulisi hyödyntää paremmin olemassa olevia resursseja, suunnitelmallisesti kehittää ja luoda infrastruktuuri verkossa tehtävälle työskentelylle, jakaa kokemuksia sekä rohkeasti kannustaa kokeilemaan niin yksin kuin yhdessä toisten kanssa. Näin huolehdimme siitä, että resurssit ovat valmiina, kun niitä tarvitaan. Olen koonnut muistilistan asioista, joista tulee huolehtia etäopetuksessa organisaation (teatteritaiteen perusopetus) sekä johtamisen näkökulmasta:

- ohjelmat ja laitteet ovat ajan tasalla
- ohjelmien ja laitteiden turvallisuus sekä lait ja asetukset (tietosuojalaki)
- erilaiset ohjelmien ja sovellusten käyttöliittymät ja niiden käytettävyys eri ikäisillä
- etänä tehtävän opetuksen tarpeellisuus ja elämyksellisyys
- etäopetuksen pelisäännöt, joita kaikki noudattavat ja niiden läpikäyminen yhdessä. Säännöllisellä kertauksella vältetään väärinkäsityksiä
- opetuksen sisällön suunnittelu ja opettaminen verkossa
- oman organisaation materiaalipankit ja etäopetussuunnitelma
- sisäinen ja ulkoinen viestintä sekä vanhempainillat
- positiivisen ilmapiirin luominen ja ylläpito

3.5 Kysely etäopetuksesta – oppilaat

Teatteri Soittorasia toteutti oppilailleen kyselyn keväällä 2021 siitä, miten oppilaat olivat kokeneet etäopetuksen pandemia-aikana. Kyselyyn vastasi 29 oppilasta, joista enemmistö oli 9 vuotta täyttäneitä tai sitä vanhempia. Kyselyyn vastasi myös neljä oppilasta iältään 7–8-vuotta. Ensimmäisessä osiossa oppilaat kuvasivat ajatuksia ja asenteitaan Likert-asteikolla. Yleisenä yhteenvedona voidaan todeta, että etäopetuksesta tuli oppilaille mieleen koulu, eikä se kuulostanut kivalta. Moni vastasi myös, että istuminen koulun jälkeen vielä koneella harrastuksessa ei innostanut eikä siihen riittänyt jaksaminen. Oppilaista 69 % vastasi kuitenkin etäopetuksen toimivan riittävän hyvin väliaikaisena toimintana (poikkeusaikana), ja reilut 55 % oppilaista koki, että etäopetus tarjosi uusia tapoja tekemiseen ja toimimiseen sekä mahdollisti työskentelyn ja harjoittelun oman aikataulun mukaan. Enemmistö eli 79 % oppilasta ei myöskään kokenut tarpeelliseksi yhdistää etäopetusta lähiopetukseen.

Seuraavassa osiossa kysyttiin avoimilla vastauksilla kokemuksia, jotka vastaaja koki innostavaksi tai koki tuoneen iloa etäopetuksessa. Avoimia vastauksia annettiin yhteensä 24 kappaletta. Vastauksissa toistui etäopetuksen merkitys korvaavana toimintana ja se, kuinka tärkeäksi koettiin kokoontuminen edes virtuaalisesti, kun fyysinen kokoontuminen ei ollut mahdollista. Positiivisia huomioita löytyi myös, kun sai olla kotona eikä tarvinnut näin ollen käyttää harjoituksissa maskia. Osa oli myös kokenut olonsa yksinäiseksi etäaikana, johon harrastus verkossa toi piristystä.

Vastauksissa myös kerrottiin, että etäopetuksessa harjoiteltiin eri tavoin kuin lähiopetuksessa ja esityksen koostaminen toimi eri tavalla kuin lähiopetuksessa. Innostavaksi mainittiin käsikirjoitusten lukeminen. Hauskaksi koettiin videokeskusteluissa taustasuodattimien vaihtelu sekä yleisesti tekniikan hyödyntäminen opetuksessa. Yhdessä vastauksessa oppilas myös kokee päässeensä haastamaan itseään ja kokeilemaan uutta. Toisen vastauksessa esiin nousee ilmeiden ja äänteiden harjoittelu. Useissa avoimissa vastauksissa toistui ilo harrastuksen jatkumisesta edes verkossa ja tuttujien näkeminen, mikä

koettiin tärkeäksi. Osa koki, ettei etäopetus innostanut tai ollut kivaa mitenkään eikä haluaisi vastaavaa enää kokea koskaan.

Seuraavaksi vastaajalta kysyttiin, mitä vaikeuksia oppilas koki etäopetuksessa. Avoimia vastauksia annettiin 25 kappaletta. Vaikeudet vaihtelivat keskittymisen haasteista motivoitumiseen kuin yleiseen jaksamiseen tietokoneen ruudun äärellä. Yksi oppilas koki, ettei improvisaatio hänestä toiminut lainkaan etäopetuksessa. Suurin osa vastauksesta korostaa seikkaa, kuinka etäopetukseen oli vaikea motivoitua etäkoulun jälkeen ja opetuskerran väliin jättäminen oli helppoa. Motivaatioon ja keskittymiseen vaikutti myös ongelmat verkon kantokyvyn kanssa: seuraamisen vaikeus, kun nettiyhteys katkeilee tai paikoillaan pysyminen haaste tietokoneen äärellä. Kahdessa vastauksessa harjoittelemista ei koettu kunnollisella tavalla harjoittelemiseksi tai koettiin, ettei tekeminen tunnu lainkaan teatterilta, kun tekeminen tarvitsee läsnäoloa. Yksi vastaaja koki vaikeaksi motivoida itsensä osallistumaan, kun koki etäopetuskerran ahdistavan yksinäiseksi, kun nettiyhteys pätki, mikä osaltaan vaikeutti läsnäoloa.

Keskittymiseen vaikutti myös muun perheen läsnäolo eikä vastaaja kokenut pystyvänsä nauttivan harjoitteista samalla tavalla kuin lähiopetuksessa. Vaikeutta oli aiheuttanut myös palveluihin kirjautuminen tai kokouslinkin löytäminen. Yksi vastaus nostaa esiin hybridiopetuksen vaiheen, jossa toiset oppilaat ovat lähiopetuksessa ja osa etäopetuksessa; oppilas koki, ettei etänä osallistujia huomioitu mitenkään, vaan hän katseli mitä paikan päällä olijat tekivät.

Seuraavassa osiossa oppilaat arvioivat tähdillä etäopetuksen toteutumista asteikolla yhdestä viiteen; yksi tähti heikoin ja viisi paras. Arvioitavat asiat olivat etäopetuslusto Microsoft Teams tai Google Meets, videoharjoitesarja, opettajan valmistelut, käytetyt harjoitteet sekä oman ryhmän toiminta. Heikoin arvosana 2.97 tähteä annettiin etäopetuslustoille. Teatterin luoma #TeatteriaKotona -videoharjoitesarja sai oppilailta arvosanan 3.31 tähteä. Opettajan valmistautuminen etäopetuskertaa varten sai 3.93 tähteä, vaikka etäopetuskerrassa käytetyt harjoitteet saivat arvion 3.41 tähteä. Oppilaiden arvio omasta ryhmästä etäopetuksessa sai 4.00 tähteä, mikä on linjassa oppilaiden

kokemasta kavereiden näkemisen tärkeydestä. Annettujen arviontien keskiarvo on 3.52 tähteä, joka on suhteellisen hyvä, kun pohditaan kuinka paljon työtä etäopetusta varten on tehty. Keskiarvo on teatterin näkökulmasta hyvä siihen nähden, ettei aiempaa kokemusta etäopetuksesta löydy. Heittäytyminen toimintaan ja sen uusiin ulottuvuuksiin siis kannatti, vaikka se herätti arvelua suuntaan jos toiseen, kun toimeen ryhdyttiin.

Kyselyssä myös kysyttiin oppilaiden mielipidettä etäopetuksen tulevaisuuteen. Oppilaistamme kolmannes koki, että etäopetus voisi tukea harrastamista ryhmäkokoontumisten välissä. Oppilaista lähes puolet koki #TeatteriaKotona – videosarjan kaltaisten videokirjastojen olevan hyödyllisiä omalle harjoittelulle. Oppilaista vähän yli puolet koki etäopetuksen olevan hyödyllinen opetuksen mahdollistaja, kun on sairaana kotona, eikä muuten voisi osallistua. Oppilaista kolmannes koki, että etäopetusta tarvitaan, ja neljännes koki, ettei tarvita. Vastanneista vähän alle puolet koki, että ei osannut vastata kysymykseen, mutta olisi halukkaita kokeilemaan etäopetuksen mahdollisuuksia.

Kyselyssä kysyttiin myös oppilaiden ajatuksia siitä, mikä olisi oppilaan mielestä parasta etäopetusta ja mitä silloin tehtäisiin. Vastaukset vaihtelivat sketsien tekemisen kuin käsikirjoitusten lukuharjoitusten välillä. Improvisaatiot, tarinan keksiminen ja videoiden kuvaaminen, esitysten harjoittelu, kohtausten luominen omista aiheista ja loppuleikki. Osan mielestä etäopetus ei kuulosta mukavalta ajatukselta tai se ei kuulu teatterin harrastamiseen, sillä ruudun äärellä oleminen yksin on tylsää. Yksi vastaaja esittelee mielipiteen, jonka mukaan etäopetus tulisi olla vain vanhemmille lapsille, noin 10-vuotiaasta ylöspäin. Yksi vastaaja myös muistuttaa etäopetuksessa olevien oppilaiden huomioimista tasapuolisesti, mikäli opetus toteutetaan hybridinä ja huomauttaa myös aktiivisesta tehtävien annosta etäopetuksessa sekä niiden purkamisesta, jotta kaikille on selvää mitä tehdään.

Viimeisenä osana kyselyä sai oppilas vapaasti kertoa huomioita kokemuksistaan. Tässä poimintoja 14 annetusta kommentista kuvaamaan vastaajien erilaisia lähestymistapoja.

Kiitos siitä, että näinkin hankalassa tilanteessa olemme saaneet mahdollisuuden etäopetukseen, sillä onhan se parempi vaihtoehto kuin kokonaan teatterikauden keskeyttäminen. Kiitos myös kyselystä, jossa sai kertoa omista kokemuksista liittyen etäopetukseen. Kyselyyn vastaaja 1.

Etäopetuksen koronan kaltaisessa vakavassa tilanteessa kestää tosi hyvin, mutta en kyllä henkilökohtaisesti haluaisi sitä osaksi normaalia toimintaa. Etänä tapahtuva toiminta enemmän vie energiaa enemmän kuin mitä se antaa minulle ja ahdisti toisten ihmisten "etäisyys"(haha). Uusia asioita oppi alussa paljon, mutta muutaman kerran jälkeen uudeudenkarheus lähti pois ja etäopetustilanteista tuli vähän jopa ahdistavia. Yksinolo oli kai liikaa. Kyselyyn vastaaja 2.

Etäopetus oli ihan kivaa, mutta oppiminen ei ollut aina maksimaalinen. Kyselyyn vastaaja 3.

Etäopetus on kivaa, kun ei tarvitse jättää tuntia pois ja näkee kavereita Kyselyyn vastaaja 4.

Oli mukavaa kokeilla etäopetusta, mutta paikan päällä on mukavampaa harrastaa Kyselyyn vastaaja 5.

En ole kuullutkaan TeatteriaKotona-harjoitteista ennen kuin tässä kyselyssä. Mitä ne ovat ja missä niistä on kerrottu? Kyselyyn vastaaja 6.

Oppilaiden kommentit ilmentävät heidän erilaisia kokemuksiansa, jotka vaihtelevat laidasta laitaan. Toisten kokemus on ollut mukavaa ja iloistakin vaihtelua, kun taas toisilla yksinäistä sekä ahdistavaa puurtamista ilman keskittymisrauhaa. Oppilaitoksen näkökulmasta etäopetuksen vaikutuksia tulisi selvittää enemmän ja huomioida oppijoiden erilaisuus paremmin verkko-oppimisessa. Etäopetus voi olla hyödyllinen työkalu opetuksessa, mutta sen käyttöä tulee kehittää yhdessä oppijoiden kanssa. Etäopetus teatteritaiteessa ei voi korvata lähiovetusta, sillä taiteenlajimme on riippuvainen tekijöiden keskinäisistä kohtaamisista sekä niiden synnyttämistä impulsseista. Esityksiä voisi toteuttaa myös verkkopohjaisesti, mutta teatteritaiteen perinteinen esitysmuoto muuttuu merkittävästi, kun yleisö ja esiintyjät eivät kohtaa samassa tilassa, eikä vuorovaikutus ole mahdollista, millään tasolla.

3.6 Kysely etäopetuksesta – opettajat

Opinnäytetyöntekijänä toteutin myös kyselyn teatteritaiteen perusopetuksen parissa työskenteleville opettajille. Kysely toteutettiin verkkolomakkeella, jota levitettiin sosiaalisen median suljetuissa ryhmissä sekä sähköpostitse. Kyselyyn vastasi annetussa ajassa 10 opettajaa, jotka työskentelevät yleisen tai laajan teatteritaiteen perusopetuksen mukaisessa opetuksessa oletettavasti ympäri Suomea. Kysely ei pyytänyt vastaajaa erittelemään annettavan opetuksen laajuuden parissa työskentelyä. Vastaukset on käsitelty siten, ettei vastaajaa tai hänen edustamaa tahoa pysty niistä tunnistamaan.

Kysely rakentui viidestä osasta, jossa ensimmäisessä osassa Likert-asteikolla mitattiin opettajan asennetta etäopetukseen. Toisessa osassa vastaaja pystyi kommentoimaan annettuja vastauksia. Kolmannessa osassa opettajaa pyydettiin kertomaan hyvistä käytänteistä tai siitä, mikä toimi tai ei toiminut, ja millaisia onnistumisia opettaja oli kokenut. Neljännessä osassa kyselyä opettajaa pyydettiin pohtimaan omaan kokemukseensa peilaten, miten etäopetus voisi toimia teatteriopetuksessa. Viimeisenä eli viidennessä osassa oli vapaa vastauskenttä. Ensimmäisessä osiossa opettajien mielipiteet jakautuivat kahteen siitä, onko etäopetus hyvä työväline vai ei. Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että etäopetus ei sovellu teatteriopetukseen ja kahdeksan vastaajista katsoi, että etäopetuksen ulottuvuuksia tulisi kehittää. Vastaajista kahdeksan arvioi myös, että etäopetusta tarvitaan tulevaisuudessa. Kuusi vastaajaa arvioi käyttävänsä etäopetusta tulevaisuudessa, ja kolme vastaajaa oli eri mieltä, ja yksi ei osannut sanoa. Neljä opettajaa kertoi, että oppilaitoksissa, joissa he työskentelevät, on laadittu etäopetussuunnitelma.

Kommentteja Likert-asteikon vastauksiin annettiin yhteensä kahdeksan.

En tule käyttämään (etäopetusta), jollei ole pakko. Esim. jos pandemiaolosuhteet jatkuvat, etäopetus on minullekin mahdollista, mutta mieluiten tapasin ryhmän livenä. Toisaalta olen sitä mieltä, että he ketkä ovat innostuneita esim. digimahdollisuuksista, voisivat mielellään kehittää juuri teatteriopetuksen etämahdollisuuksia. Seuraan mielelläni sitä kehitystä ja saatan itsekkin innostua uudestaan, vaikkei etäopetusta näillä näkymin ole minun suunnitelmissani lähiaikoina.
Opettaja 1.

Etäopetukseen kuuluu (mielestäni) valitettavasti skisma, että sen pitäisi korvata lähiopetus. Siis että sen tulisi olla yhtä perusteellista ja hyvää. Tämä ei tule onnistumaan. Mielestäni etäopetuksessa tulisi enemmän miettiä sitä, mikä on mahdollista etänä, joka ei olisi niin helppoa tai edes mahdollista lähiopetuksessa. Miten siis käyttää alustaa parhaiten sekä saada siitä mahdollisimman paljon irti? Etäopetus ei mielestäni kilpaile lähiopetuksen kanssa, vaan ne ovat kaksi eri lähestymistapaa kohti samaa asiaa ja lopputulosta.

Opettaja 2.

En koe etäopetusta mielekkäänä. Opetan paljon nuorempia ja pieniäkin lapsia. Vanhemmille oppilaille etäopetus toimii varmasti hyvin esim. tilanteissa, joissa suunnitellaan, keskustellaan vaikkapa juuri luetusta tekstistä tai lukuharjoituksiin. Käytän etäopetusta luultavasti tulevaisuudessa pakon edessä.

Opettaja 3.

Teatteri, jossa työskentelen, antoi etäopetusta koko kevätlukukauden yli 12-vuotiaille. Teimme kollegoiden kanssa suunnitelman, mutta kyllähän se opetus oli hieman sellaista sinne päin opettamista.

Opettaja 4.

Etäopetus on hyvä lisä joidenkin teatterin osa-alueiden opetukseen, muttei voi korvata lähiopetusta. Lähiopetuksen tukena ja täydentäjänä se toki voi olla. Etäopetus on hyvä väline esimerkiksi sairastapausten varalta, jolloin oppituntia ei tarvitse perua vaan se voidaan pitää etänä. Myös oppilas voi osallistua tunnille etäyhteyden avulla, mikäli on estynyt pääsemästä paikalle.

Opettaja 5.

Opettajien asenne jakautuu ymmärrettävästi, ja jos oppilaiden tunnelmat etäopetuksesta ovat ristiriitaisia, ovat ne sitä myös opettajien puolella. Teatteritaiteen opetus perustuu pitkälle opettajan luomaan rutiiniin ja hiljaiseen tietoon, jota puntaroidaan opetussuunnitelman avulla. Tämä ”käsityöammatti” joutui näin ollen myös äkillisesti poikkeusaikana keskeytymään ja muuntamaan muotonsa verkossa toteutettavaksi. Opettajat pohtivat miten korvata tai luoda korvike lähiopetuksen vuorovaikutukselle etäopetuksessa. Miten opettajana ylläpitää ennen tehtyä ryhmätoimintaa ja rutiineja sekä sitouttaa ja motivoida oppilaita? Valmiita vastauksia ei ollut, vaan opetus tuli luoda puhtaasti uudestaan ja uusilla pelisäännöillä sekä kokeilla virheiden ja onnistumisten kautta. Vastuu digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntämisestä ja valjastamisesta sekä yli 2000 vuotta vanhan taiteenlajimme kunnioittamisesta. Miten luoda puitteet, jotka tukevat oppilasta ja mahdollistavat luovuuden sekä ryhmässä toimimisen poikkeusaikana? Poikkeusajan myötä seurasi myös muita vastoinkäymisiä kuten lasten ja nuorten motivaation heikkeneminen, ilmoittamattomat poissaolot, ajan puute kuin kiinnostuksen vähentyminen. Se oma juttu teatteriharrastuksessa oli

pois tai kadonnut hetkellisesti. Miten me opettajat voisimme palauttaa tai luoda sen jäljitelmän tai keksiä kokonaan uuden kiintopisteen tekemiselle?

Mahdollisuuksia oli monia, mutta aikaa reagoida kaikkiin tarpeisiin ja muutoksiin oli rajallisesti. Moni opettaja lamautui tai yritti vain pärjätä kasvaneen työmäärän kanssa. Muutaman opettajan vastustus etäopetusta kohtaan vei voiton ja oli helpompi nostaa kädet pystyyn ja todeta, että jatketaan, kun elämä palautuu normaaliksi. Toiset taas suhtautuivat ennakkoluulottomasti tai jopa uteliaasti uutta mahdollisuutta kohti. Digitaalisuutta ei oltu tultu edes ajatelleeksi eikä sitä, millaisia mahdollisuuksia sillä olisi esimerkiksi uusien harrastajien hankkimiseksi (Ks. Broadfoot 2020). Opettajat myös kokeilivat harjoitteita sovellettuna etäopetukseen, ja moni jakoikin kokemuksia ja harjoitteiden ohjeistuksia sosiaalisessa mediassa (Kinosmaa 2021).

Oppilaiden palaute oli opettajien kokemuksen perusteella yleensä ottaen kiittelevää tai hyvää. Yleisin kokemus kuitenkin oli, ettei opetus ollut niin kuin ”normaalisti”. Tyytyväisyyttä ja kiitollisuutta herätti harrastuksen jatkuvuus poikkeusaikana, mikä ei ollut kaikissa harrastuksissa itsestäänselvyys. Lapset ja nuoret myös tarvitsivat keskustelevuutta opetustoiminnassa sekä kokemusten vaihtoa. Monen oppilaan jaksaminen oli vaakalaudalla, kun koulutyö tuntui vaativan entistä enemmän. Itsekin opettajana huomasin ohjaavani lapsia ja nuoria ajankäytön suhteen, siinä miten aikaa tulisi jakaa eri asioihin, jotta myös harrastuksiin ehtii osallistua ilman huonoa omaatuntoa.

Vanhempien palaute Teatteri Soittorasiolla olivat positiivisia. Viestintää saatiin tehostettua sekä parannettua. Myös muissa oppilaitoksissa saatiin palautetta, ja osa vanhemmista koki, ettei etäopetus vastaa taiteen perusopetusta, ja osa vaati maksujen palautuksiakin (Kinosmaa 2021). Toiset vanhemmat taas ymmärsivät paremmin, miten taideopetus toimii ja miten sitä tehdään. Kotona, olohuoneissa, opiskelevat oppilaat tarjosivat perheille aitiopaikan teatteriopetuksenkin havainnointiin. Moni sisarus innostui toiminnasta ja liittyikin mukaan kesän päiväleireille tai syksyllä alkaneeseen TPO-toimintaan.

Kyselyn toisessa osiossa opettajat kertoivat onnistumisista, haasteista ja toimivista käytänteistä. Onnistumisena yksi opettaja koki kaikenlaisen kokeilemisen, ja toinen opettaja korosti yhteisöllisyyttä sekä ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta oppilailla. Haasteita oli koettu pienten lasten video-opetuksessa sekä liian suurien ryhmien oman vuoron odottamisessa, mikä ilmeni päälle puhumisena. Yksi opettaja koki joutuneensa toimimaan puheenjohtamaisesti ja jakamaan jopa puheenvuoroja. Itselläni opettajana on vastaava kokemus juuri päinvastaisesti, kuinka ryhmässäni opittiin odottamaan ja puhumaan vuorotellen ilman vuorojen jakamista. Kun taas palattiin lähiopetukseen, kaikki puhuivat innoissaan yhtä aikaa.

Kuten oppilaidenkin palautteessa kävi ilmi, eivät verkkoyhteydet aina toimineet moitteettomasti, ja se aiheutti turhautumista myös opettajissa. Yksi opettaja toi esiin, ettei etäopetus toimi ryhmällä, mikäli ryhmä ei ole ryhmäytynyt riittävästi lähiopetuksessa ennen etäopetukseen siirtymistä. Oppilaat saattoivat olla vain pois tai oleskelivat linjoilla varsinaisesti osallistumatta. Ryhmissä, jotka toimivat hyvin lähiopetuksessa, koettiin myös hauskoja hetkiä etäopetuksessa. Toiset oppilaat taas tarvitsivat teknistä apua vanhemmilta osallistumiseen, mikä rajoitti toimintaa sekä hidasti koko opetustunnin etenemistä. Yhteys kuitenkin ryhmän sisällä säilyi, vaikka tapaamaan fyysisesti ei päästykään, mutta sairaana tai karanteenissakin pystyi osallistumaan ja tapaamaan muita.

Hyviä tuloksia saatiin pantomiimi- kuin improvisaatioharjoituksilla, jotka toimivat yksilösuorituksina. Myös sopivan kokoisilla ryhmillä sadutus tai tarinan kerronta lause kerrallaan olivat hauskoja ja toimivia. Joskus tosin tietokoneen ääressä oleminen on rajoittanut fyysistä ilmaisua.

Opettajien vastausten perusteella etäopetus voisi palvella teatteriopetusta lukuharjoituksissa, teoriaopetuksessa, käsikirjoitusten kirjoittamisessa ryhmäprosessissa kuin erilaisissa kirjoitusharjoitteissa, erillisissä huoneissa voidaan tehdä kohtausharjoituksia. Pohdintaa heräsi muun muassa aiheesta erilaisten oppijoiden huomioiminen opetuksessa ja henkilökohtaisempi huomioiminen opetuksessa esimerkiksi palautteen antamisessa. Etäopetus voisi olla helpompi tapa lähestyä opetusta esimerkiksi erityistä tukea tarvitseville

oppilaille. Opettajien kokemuksen mukaan etäopetus voisi sopia paremmin kouluikäisille ja sitä vanhemmille lapsille ja nuorille. Yksi opettaja nosti esiin myös, että mikäli opetustilat eivät ole käytössä voidaan opetus pitää etänä, eikä vain perua kuten ennen tehtiin. Myös etäopetus kehittää lasten ja nuorten digitaalisia taitoja.

Vapaassa vastauskentässä korostettiin etäopetuksen varmasti jäävän taka-alalle, kun yhteiskunta ja maailman tila palautuu normaaliksi, mutta etäopetuksesta on hyötyä varmasti tulevaisuudessa. Esiin nousi myös teatteritaiteen muoto taidelajina ihmisten välissä ja fyysisesti läsnä, mutta ei etäopetuksen ulottuvuuksien käytöstä ole haittaakaan. Etäopetus saattaa avata uusia tapoja osallistumiselle sekä edistää oppilaan yksilöllistä oppimista, mutta etäopetus ei voi korvata lähiopetuksessa tehtävää teatteriopetusta. Myöskään etäopetus ei palvele, mikäli vanhemmat haluavat omaa aikaa ja lapset pois kotoa harrastusten pariin. Tämä seikka ansaitsee vielä erityistä huomiota juuri siksi, että kotiympäristö on jaettu kaikkien perheenjäsenten kesken. Tietyissä tilanteissa etäopetus harrastuksissakin saattoi poikkeusaikana aiheuttaa konflikteja kotona, kun tilaa ei ollut tarpeeksi tai pienemmät sisarukset halusivat uteliaina vakoilemaan mitä siellä tietokoneella tehtiin.

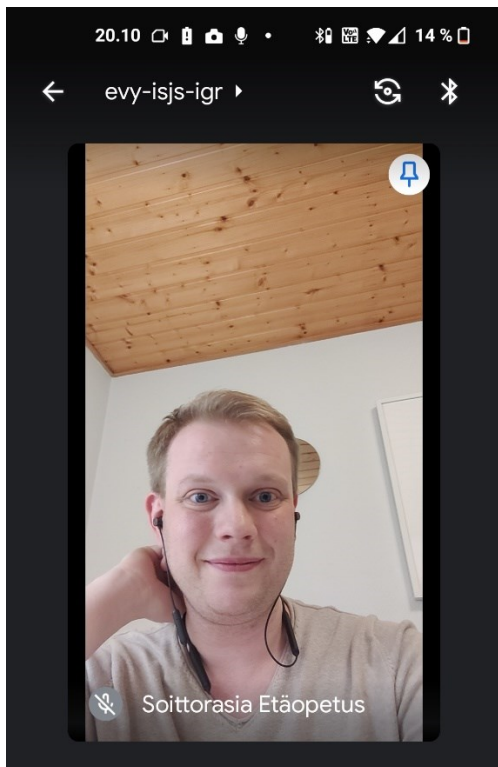
Etäopetuksessa on siis potentiaalia ja kun sen pandemian aiheuttamasta negatiivisesta jälkikaiusta päästään. Voimme kääntää sivun ja alkaa kehittämään etäopetusta teatteritaiteessa. Etäopetuksen käyttö vaatii myös totuttelua käyttäjissä ja perheissä. Etäopetus ei varmasti voi korvata lähiopetuksessa tapahtuvaa opetusta, mutta se voi monipuolistaa toimintaa ja esimerkiksi vähentää turhia poissaoloja vähäisissä sairastapauksissa. Etäopetuksessa ja aikuisopetuksessa tärkeintä on opetuksen merkitys oppilaalle eli se, että hän pystyy kehittämään omaa osaamistaan ja kykyjään oman aikataulun mukaisesti ja etenemään lajissa niin halutessaan. Teatteripedagogille tämä näkymä kuulostaa kiinnostavalta ja innostavalta. Mitä mahdollisuuksia etäopetus voisikaan teatteritaiteelle tuoda? Sen kappaleen me kirjoitamme seuraavina vuosina. Kehitys tarvitsee opettajien ja oppilaiden yhteistä ponnistelua, panostusta sekä ennen kaikkea ennakkoluulotonta kokeilemistä.

3.7 Opettajan ominaisuudet

Opettajan ominaisuudet ovat merkittävässä roolissa, kun lähestytään etäopetusta. Opettajan asenne ja kyky itse hallita digitaalisia työkaluja tai se, kuinka kiinnostunut hän on oppimaan eri applikaatioiden hyödyntämistä osana opetustaan, vaikuttavat opetukseen ja oppilaisiin. Oppilaat näkevät panostuksen opetustilanteissa siinä, kuinka mielellään opettaja työstää videomateriaalia opetuksen tueksi ja hyödyntää digitaalisia sovelluksia. Kehityksen pyrähdys oli nopea ja uudet työkalut piti omaksua osaksi opetusta lyhyellä aikajänteellä. Opettajien vastauksista ilmenee työyhteisön tuen ja kokemusten jakamisen tärkeys. Paineen alla työskentely omaksuen uusia ohjelmia ja sovelluksia sai pontta, kun työyhteisössä jaettiin hyviä käytänteitä ja harjoitteita. Tukea koettiin saadun, kun asioita tehtiin poikkeuksellisesti työpareina yksin tekemisen sijaan. Yhdessä tekeminen motivoi ja rohkaisi useimpia opettajia kokeilemaan uusia asioita. Myös kokemusten purkaminen toisten opettajien kanssa auttoi arjessa jaksamisessa.

Inkeri Laaksosen (2016, 178–181) väitöstutkimuksen aineistosta ilmeni seuraavat aikuisopettajan ominaisuudet: sopeutuminen, asenne – avoimuus uusille ratkaisuille, huumori verkko-ohjauksessa, joustavuus, luovuus, kehittymis- ja kehittämishalu. Nämä ominaisuudet liittyvät nimenomaan opettajan teknologiasuhteeseen opetuksessa. Oma suhdetta voisi peilata kyseisten ominaisuuksien kautta myös teatteriopetuksessa. Miten sopeudun poikkeustilanteen tuomaan pakkoon etäopetuksesta, tartunko toimeen uteliaasti saatuaani haasteen vai lamaannunko ja kieltäydyn sopeutumasta? Taistelenko sopeutumista vastaan ja ihannoinko sitä, miten ennen tehtiin, vai otanko uudesta mahdollisuudesta kaiken irti? Aikuisopettajille oli tärkeää myös huumori, jonka katsottiin syventävän tutustumista ja ryhmäyttävän ryhmää. Mielestäni teatteriopettajat ovat joustavia ja luovia, koska me alituisen uudistamme tapoja toimia ja lähestyä erilaisia tekijöitä. Aikuisopettajille joustavuus oli tärkeää, sillä aikuisten kanssa toimiminen vaatii erilaista joustoa, kun aikuiset ovat päättäneet vapaaehtoisesti lähteä kouluttautumaan. Joustoa tarvitaan myös korvaavien tehtävien suunnitteluun, jossa teknologia on koettu yhtenä ratkaisuna.

Haluamme pysyä ajan hermolla kehityksessä omalla alallamme. Teatterin sanotaan olevan aikansa tai yhteiskuntansa peili, niin miksi emme hyödyntäisi myös digitaalisia mahdollisuuksia, joita sillä on meille tarjota. Poikkeuksellinen aika toi tämän digiloikan myös teatterimaailmaan, jota tuskin muuten olisi edes harkittu. Paljon riippuu opettajan omasta asenteesta ja kiinnostuksesta, ja nämä ovat myös esimerkkinä oppilaille. Digitaaliset ja teknologiset työkalut voivat olla avain huomisen uusien harrastajien ja teatteritaiteen opetuksen oppilaiden löytämiseen. Onko digitaalisuus kenties se, joka tekee meistä vielä helpommin lähestyttävän tai jopa mediaseksikkään ja modernin? Uudet ulottuvuudet eivät ole taiteenlajiltamme pois, vaan päinvastoin juuri ne saattavat pitää meidät mukana entistä paremmin. Emme olisi ammattilaisina tässä, jos edeltäjämme olisivat halunneet jäädä keskiajalle.

Kuva 3. Opettajanakin saa hymyillä. Kuvaaja Pentti Kinosmaa.

4 Tulevaisuus – Utopia vai dystopia

Tulevaisuuden oppijoiden tulisi hallita seuraavat avaintaidot pärjätäkseen tulevaisuudessa työ- ja koulutusmarkkinoilla kuin muillakin elämän aloilla eli toisin sanoen seuraavia taitoja tulisi opettaa myös kouluissa tulevaisuutta ajatellen. Avaintaidot perustuvat Euroopan komission neuvoston suositukseen:

- viestintä äidinkielellä
 - viestintä vierailta kielillä
 - matemaattinen osaaminen ja perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla
 - digitaaliset taidot
 - oppimistaidot
 - sosiaalisuuteen ja kansalaisuuteen liittyvät taidot
 - aloitekyky ja yrittäjyys
 - tietoisuus kulttuurista ja kulttuurin ilmaisumuodot
- Euroopan komission neuvosto, Harjun (2014, 37) mukaan

Myös OECD on laatinut määritelmän tulevaisuudessa tarvittavasta osaamisesta, joihin lukeutuvat kognitiiviset taidot, kuten vuorovaikutus ja kommunikaatio, informaation prosessointi, ongelmanratkaisu, oppimistaidot ja matematiikka. Interpersonaaliset taidot, kuten yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen liittyvät taidot sekä intrapersoonalliset taidot, kuten itsesääätely, hallinnan taidot, luovuus ja yrittäjyys. Ei pidä unohtaa oppilaiden teknologista osaamista, joka käsittää tieto- ja viestintäteknikan käyttötaidot (Harju 2014, 38).

Me 2000-luvun diginatiivit käytämme aikaa kasvavassa määrin päätelaitteiden äärellä ja pidämme itseämme uudistuvina sekä digitaalisesti kykenevinä ja osaavina. Miten on mahdollista, että poikkeusaikana vaadittava hetkellinen työskentely etänä tai verkon välityksellä osoittautuu epämukavaksi tai kuormittavaksi? Jos hallitsemme digitaalisia taitoja, mutta emme pysty aikatauluttamaan työskentelyä sopivaksi, niin mitä tapahtui oppimaan oppimisen taidoille, jotka ovat osa nykyistä koulutusjärjestelmää? Ehkä emme olekaan niin osaavia vielä ja kaikki taidot tarvitsevat harjoitusta ennen kuin ne voidaan hallita. Avaintaitojen suositus koskee elinikäistä oppimista eli ne koskettavat kaiken ikäisiä Euroopan kansalaisia. Kysymys kuuluukin meille kasvattajille, olemmeko me arvioineet väärin oppijoiden kantokyvyn. Onko edellä esitetty avaintaitojen

listaus realistisesti saavutettavissa? Voimmeko hallita vuorovaikutustaidot niin fyysisessä kanssakäymisessä kuin verkon kautta tapahtuvassa?

Rajaton luokkahuone -teoksen (Harju 2014, 50–62) kolmannessa luvussa käsitellään myös kansainvälisen jakamisen pedagogiikkaa, jonka tehtävänä on saattaa oppilaat toimimaan yhdessä ja näin löytämään itsestä aktiivinen toimija. Yhdessä toimimista käydään kansainvälisestikin, kun kansainvälisyys on tärkeä osa koulujen arkipäivää. Voisiko kansainvälisyys tukea myös teatteritaiteen opetusta, jos tekisimme projektia yhdessä kansainvälisten teatteriryhmien kanssa? Voisivatko harrastustoimijat ja koulut tehdä parempaa yhteistyötä oppijoiden tueksi varsinkin, kun teatteritaiteessa ryhmätyötaidot ovat suuressa osassa ja niitä kehitetään kaiken aikaa? Miten koululaitos opastaa ilmaisun saralla oppilasta, ja eikö oppilaan oikeus olisi saada ammattitaitoista opetusta ilmaisun asiantuntijalta? Näin koulutuskenttä voisi hyödyntää yhteiskunnallista osaamista sekä mahdollistaa eri-ikäisten oppijoiden paremman oppimisen.

Etäopetus tai oppiminen verkon välityksellä tarvitsee avoimen mielen, luovuutta sekä kykyä ajatella ”laatikon ulkopuolella”. Uusi on käsitteenä vieras ja jopa pelottava, tuttu ja turvallinen on jo hallussa – miksi käyttää mitään muutakaan? Kun ajattelemme ottavamme uuden työkalun haltuun, jolla voimme muuttaa oppimista tulevaisuudessa. Teatteri ja draama olisivat verkkokursseina kaikkien saatavilla, ja mikä parasta itse voi kehittää omia taitoja vuorovaikutuksessa opettajan kanssa ja saada rakentavaa palautetta. Miksi ei voisi harjoittaa omia kykyjä ja tapaa tehdä itseoppimismateriaalin avulla? Tulevaisuudessa ei kuunnella äänikirjoja vaan ohjelmia, jotka opastavat havainnoimaan omaa ilmaisua sekä eleitä tai maneereja. Ajatuksia ja kiinnostuksen herättävän intron jälkeen on aika tehdä demonauha, jonka kouluttaja katsoo ja antaa siitä palautteen ja huomiot. Huomioista päästään itse sorvin ääreen ja lähdetään ”ilmaisullisen personal trainerin” tapaan muovaamaan dynaamista sekä läsnä olevaa ilmaisijaa, joka jaksaa myös itsenäisesti treenata. Mielestäni teatteriakin voisi harrastaa, vaikka joka ilta, joten miksi emme me ammattilaiset loisi sellaista sisältöä, joka herättää aivan uudenlaisen käyttäjäsektorin kiinnostuksen. Jokainen meistä osaa pelata pasianssia tietokoneella. Mitä jos tekoäly

opetettaisiin improvisoimaan ja sen kanssa voisi harjoitella tarjouksia ja hyväksymistä?

Verkossa tapahtuva opetus tai tekeminen ei voi korvata teatterin ja draaman syvintä olemusta, joka on läsnä, kun kokoontumme yhteen. Kokemus on voimaannuttava, innostava ja jännittäväkin ja se tekee teatterista omalaatuisen, mitä ei voi korvata. Tärkeää on, että emme hae nykyiselle opetustavalle korvaajaa vaan mahdollista oheistoimintaa, joka voi auttaa motivoimaan harrastajia ja alan opiskelijoita. Nytkin etäopetus palveli meitä suhteellisen pienen ajan, ja kyselyn mukaan lapset ja nuoret kokivat sen paremmaksi kuin ei toimintaa lainkaan, jos ei voi kokoontua fyysisesti.

Omatoimisena opetusvälineenä etäopetus toimii hyvin, mutta ryhmän kanssa vain rajatusti tai sen soveltaminen vaihtelee. Omassa opetustyössä olen huomannut dramaturgisten kehittelyiden toimivan paremmin etänä kuin lähiopetustilanteessa. Etänä kaikki ovat keskittyneitä ja kaikki näkevät asiat yhtäaikaaisesti ruudulla sekä voivat sähköisellä alustalla osallistua kehittelyyn esimerkiksi muistilappujen tai valkotaulutyökalun avustuksella. Kaikki jaksavat keskittyä paremmin kuin ryhmätilanteessa teatterilla, ja myös oman vuoron odottaminen toimii paremmin. Lieneekö syy nimenomaisesti välineissä, jotka luovat oman merkityksen työskentelyssä, kuten myös toteaa vaihtelun merkityksestä tai tietokoneen käytön mielekkyys tai reaaliaikainen palautteen saanti (Kemppanen ym. 2007, 53)

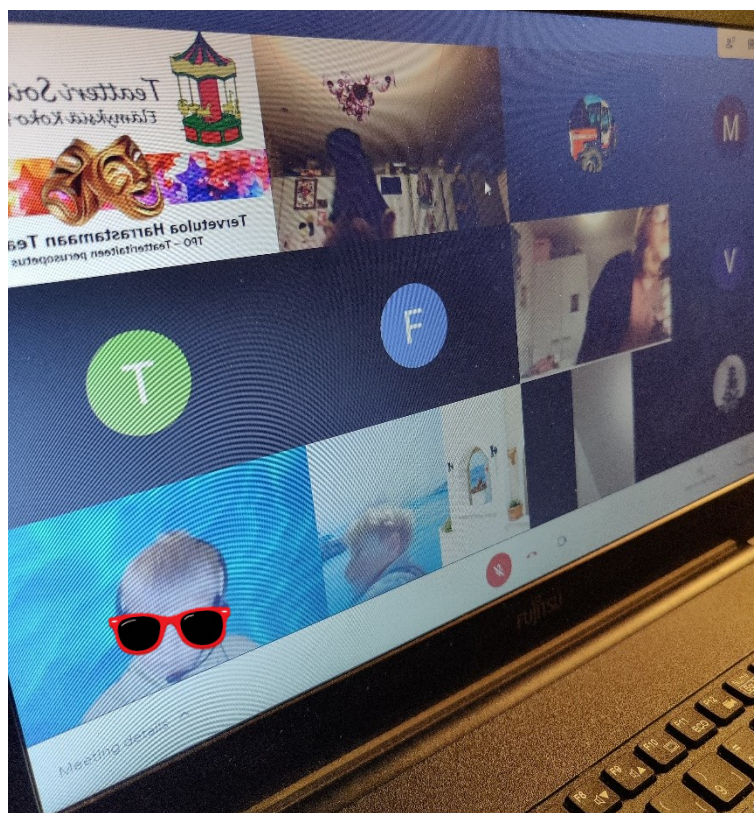
Etä- ja verkko-opetuksen opettamista tulisi myös osaltaan opettaa sekä kehittää päämäärätietoisesti. Virtuaalisuus on tätä päivää, ja jokainen voi hyödyntää sitä omien resurssien mukaan, mutta eihän opettajankoulutukseen perustu opettajaopiskelijan harrastuneisuudelle tai itseoppineisuudelle. Asian kehittäminen on ilmeisemmin unohtunut, koska asia mainitaan jo vuonna 2003:

Etäopetus tulisikin jatkossa huomioida jo opettajien niin, että etäopettajaksi voisi myös erikoistua
Modernit oppimisympäristöt (Meisalo ym. 2003, 183)

Etäopetus ei voi korvata lähiopetusta teatteriopetuksessa, mutta se voi täydentää teatteriopetusta. Hyvin suunniteltuna jotkin esityksen valmistamisen harjoitusvaiheet voidaan pitää vain etäopetuksessa, esimerkiksi tekstin työstäminen prosessissa ryhmän kanssa. Etäopetusta voitaisiin hyödyntää monipuolisesti myös yksilöllisessä opetuksessa, ja näin tuetaan oppijan henkilökohtaista kehityspolkua.

Vähintäänkin etäopetusta voitaisiin hyödyntää, mikäli oppilas ei pääse lähiopetuskertaan paikan päälle esimerkiksi kuljetussyistä tai on flunssan takia pois. Silloin etäopetus mahdollistaa osallistumisen. Etäopetus mahdollistaa myös monipuolisen, omatoimisen harjoittelun ryhmän jäsenten kesken.

Etäopetus teatteriopetuksessa tarvitsee nyt vain ennakkoluulottomia ammattilaisia, jotka avoimin mielin kehittävät ja kokeilevat erilaisia toimintamuotoja verkossa. Koen, että pandemian pakottama digiloikka voi vielä monipuolistaa teatteriopetusta entistä paremmin palvelevaksi.

Kuva 4. Miltä näyttää teatteriopetus verkossa vuonna 2030? Tässä mallia keväältä 2020. Kuvaaja Pentti Kinosmaa.

Lähteet

Alamäki A. Luukkonen J. 2002. eLearning. Osaamisen kehittämisen digitaaliset keinot: strategia, sisällöntuotanto, teknologia ja käyttöönotto. Helsinki: Edita.

Broadfoot A. 2020. Teaching theatre online. Beat by Beat Press. Viitattu 18.10.2021. <https://www.bbbpress.com/wp-content/uploads/2020/06/Teaching-Theatre-Online-Preview-June-2020-compressed.pdf>

Euroopan komission neuvosto 2018. Neuvoston suositus, elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Viitattu 20.7.2021.

<https://education.ec.europa.eu/fi/neuvoston-suositus-elinikaaisen-oppimisen-avaintaidoista>

Haapamäki-Niemi H. & Noponen S. (toim.) 2007. Elämää bittien kanssa – opiskelu verkossa ja internetin mahdollisuudet. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.

Haapasalo M. 2020. Taiteidenvälisissä verkostoissa toimiminen on tulevaisuustaito. Talk Magazine, Turku Amk. Viitattu 20.11.2021. <https://talk.turkuamk.fi/blog/2020/02/25/taiteidenvalisissa-verkostoissa-toimiminen-on-tulevaisuustaito/>

Harju V. 2014. Teoksessa Niemi H. & Multisilta J. (toimi.) 2014. Rajaton luokkahuone. Juva: PS-kustannus. Opetus 2000. s. 36-49.

Harvard University n. d. Pedagogical Best Practices: Residential, Blended, and Online. Viitattu 20.7.2021. <https://teachremotely.harvard.edu/best-practices>

Kinosmaa P. 2010. Kohti vuorovaikutteista lastenteatteria. Opinnäyte. Helsinki: Metropolia ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.4.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010052710667>

Kinosmaa P. 2020. Opettajan päiväkirja ja muistiinpanot, opinnäytetyön tekijän hallussa.

Kinosmaa P. 2021. Opettajan päiväkirja ja muistiinpanot, opinnäytetyön tekijän hallussa.

Kemppanen L. Leppilahti S. Törmälehto T. 2007. Teoksessa Haapamäki-Niemi H. & Noponen S. (toim.) Elämää bittien kanssa – opiskelu verkossa ja internetin mahdollisuudet. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto. s.51-56

Koivisto-Nieminen, J. & Holopainen, K. 2011. Virvatuli-malli, Itsearviointiopas taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Helsinki: Taiteen perusopetusliitto TPO ry. Viitattu 20.7.2021.

https://drive.google.com/file/d/1oWeU3_v44dkGN5ByaYAu27SlucUBrdj/view

Koli H. & Silander P. 2003. Verkko-opetuksen työkalupakki – oppimisaihiosta oppimisprosessiin. Helsinki: Finn lectura

Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. 2013. Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät – Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. Kunnallisen kehittämissäätöön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 76. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2014/01/Kyt%C3%B6_Kral-Leszczynska.pdf

Laaksonen I. 2016. Avaimia huomiseen? Aikuisopettajien käsityksiä ilmiöstä opettajuus ja teknologia. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Tampere University Press.

Matikainen J. 2002. Vuorovaikutus verkossa. Verkkopohjaiset oppimisympäristöt vuorovaikutuksen näyttämöinä. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Meisalo V. Sutinen E. Tarhio J. 2003. Modernit oppimisympäristöt – Tieto- ja viestintäteknikka opetuksen ja opiskelun tukena. Helsinki: Tietosanoma.

Niemi H. & Multisilta J. (toimi.) 2014. Rajaton luokkahuone. Juva: PS-kustannus. Opetus 2000.

Oksidia Oy 2021. Eepos – Taiteen perusopetus. Viitattu 20.7.2021. <https://www.eepos.fi/opetusalat/taiteen-perusopetus>

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 20.11.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>

Porvoon kaupunki 2017. Sivistyslautakunnan pöytäkirja 31.5.2017.

Porvoon kaupunki 2018. Sivistyslautakunnan pöytäkirja 14.6.2018.

Porvoon kaupunki 2020. Sivistyslautakunnan pöytäkirja 22.10.2020.

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2009. Ajankäyttö (verkkajulkaisu).

Kulttuuriharrastukset 1981–2009 2009, 3. Kulttuuriharrastukset. Helsinki:

Tilastokeskus. Viitattu 29.4.2022.

https://www.stat.fi/til/akay/2009/01/akay_2009_01_2011-01-27_kat_003_fi.html

Teatteri Soittorasia 2008. Toimintakertomus. Julkaisematon lähde
opinnäytetyön tekijän hallussa.

Teatteri Soittorasia 2018. Teatteritaiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän
mukainen opetussuunnitelma.

<https://teatteriisoittorasia.com/wp-content/uploads/2018/06/TeatteriSoittorasia-Teatteritaiteenopetussuunnitelma2018.pdf>

Teatteri Soittorasia 2020a. Teatteritaiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän
mukainen opetussuunnitelma. Julkaisematon lähde opinnäytetyön tekijän
hallussa.

Teatteri Soittorasia 2020b. Kokousmuistio 12.3.2020. Julkaisematon lähde
opinnäytetyön tekijän hallussa.

Teatteri Soittorasia YouTube 2020. MiniTPO - Sirkus Soittorasia Osa 1. Video.
Viitattu 20.7.2020.

<https://www.youtube.com/watch?v=3jzHmEEQ2WU&list=PLQJoNKlrT1eW6pt79C4I57LP4algH-3F2>

Teatteri Soittorasia 2021a. Kysely etäopetuksesta TPO oppilaille.
Julkaisematon lähde opinnäytetyön tekijän hallussa.

Teatteri Soittorasia 2021b. TPO Oppilaan Opas 2021–2022. Viitattu
20.11.2021.

<https://teatteriisoittorasia.com/wp-content/uploads/2021/09/TeatteriSoittorasiaTPO21-22OppilaanOpas.pdf>

TPO-liitto 2019. Tietoa taiteen perusopetuksesta. Viitattu 20.7.2021.

<https://artsedu.fi/taiteen-perusopetus/>

Kyselylomake Teatteri Soittorasian TPO oppilaille

Teatteri Soittorasia TPO Etäopetus Kysely

Kiitos ajastasi jo etukäteen! Tämä kysely on suunnattu oppilaalle ja alakouluikäiset tarvitsevat vanhemman apua vastaamiseen. Kyselyllä kehitetään etäopetusta tuleville vuosille ja vastaukset ovat osa Pentti Kinosmaan opinnäytetyötä Turun ammattikorkeakoulussa. Vastauksia käsitellään anonyymisti, siten ettei vastaajaa voi tunnistaa. Vastaa kyselyyn mahdollisimman rehellisesti ja avoimesti! Kerro kokemuksistasi juuri niin paljon kuin haluat. Toimi pian, sillä kysely on auki 28.7.2021 asti.

* Pakollinen

Asennoituminen etäopetukseen

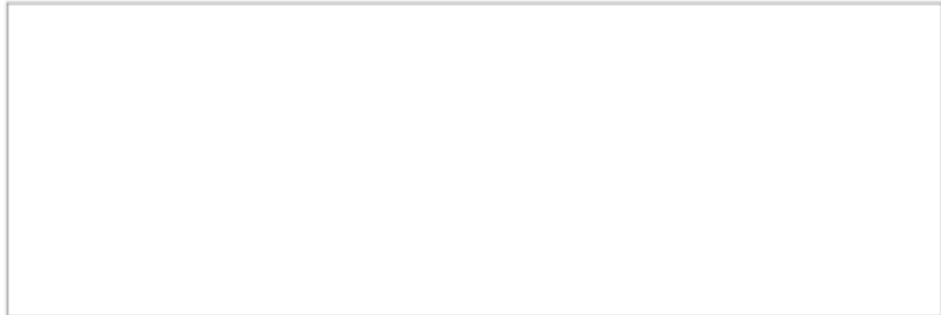
1. Vastaajan ikä *

- 7-8 vuotta
- 9-10 vuotta
- 11-12 vuotta
- 13-15 vuotta
- 16-18 vuotta
- 19 +

2. Asenteita ja ajatuksia etäopetuksesta *

	Eri mieltä	En osaa sanoa	Samaa mieltä
Kuulosti kivalta	☐	☐	☐
Kiva kokoontua edes etänä kun ei saa kokoontua livenä	☐	☐	☐
Tulee koulu mieleen	☐	☐	☐
En jaksakaan istua ruudun ääressä	☐	☐	☐
Vaikea muistaa tulla koneelle	☐	☐	☐
Pystyn työskentelemään itsenäisesti eli harjoittelemaan kun itseä huvittaa	☐	☐	☐
Etäopetus tarjosi uusia tapoja tekemiseen ja toimimiseen	☐	☐	☐
Etäopetus ei huomionut riittävästi teatteria taidemuotona	☐	☐	☐
Etäopetus toimi riittävästi väliaikaisena toimintana	☐	☐	☐
Oli kiva leikkiä kameran kanssa sekä tutustua virtuaalisiin mahdollisuuksiin	☐	☐	☐
Etäopetus oli hauskaa	☐	☐	☐
Voi kun etäopetusta voisi yhdistää kokouksiin	☐	☐	☐

3. Mikä etäopetuksessa oli kivaa tai innostavaa?

4. Etäopetuksen vaikeudet: Kerro kokemuksestasi mikä oli vaikeaa etäopetuksessa?

Arviointi

5. ARVIOI: Minkä arvosanan antaisit etäopetuskokouksille Meets/Teams *

6. ARVIOI: Minkä arvosanan antaisit #TeatteriaKotona videoharjoitteille? *

7. ARVIOI: Minkä arvosanan antaisit opettajan valmisteluille etäopetuskertaa ajatellen? *

8. ARVIOI: Minkä arvosanan antaisit etäopetuksessa käytetyille harjoitteille? *

9. ARVIOI: Minkä arvosanan antaisit omalle ryhmällesi etäopetuksessa? *

Tulevaisuus

10. Etäopetuksen tulevaisuus *

	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Täysin samaa mieltä
Etäopetus tukee harrastamista ryhmäiltojen välissä	☐	☐	☐
Videokirjasto #TeatteriaKotona - harjoitteet ovat hyödyllisiä omalle harjoittelulle	☐	☐	☐
Voin osallistua sairaana kun en pääsisi ryhmäiltaan	☐	☐	☐
Etäopetusta ei tarvita	☐	☐	☐
Haluan kokeilla etäopetuksen mahdollisuuksia	☐	☐	☐

11. Millainen olisi sinun mielestä paras etäopetusta? Mitä silloin tehtäisiin tai mitä jo tehtyä ottaisit mukaan?

Kyselylomake opettajille

Etäopetus kysely

Kysely on suunnattu opettajille, jotka ovat toimineet etäopetuksessa teatteritaiteen (TPO) saralla koronapandemian vuoksi. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa opettajien asenteita ja kokemuksia etäopetuksesta sekä suhtautumisesta etäopetukseen tulevaisuudessa.

Kysely on osa Pentti Kinosmaan opinnäytetyötä Turun ammattikorkeakoulussa. Vastauksia käsitellään anonyymisti ja siten, ettei vastaajan henkilöllisyyttä voida tunnistaa tai hänen edustamaa oppilaitosta. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti.

* Pakollinen

1. Opettajan suhtautuminen *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Etäopetus on hyvä työväline	☐	☐	☐	☐	☐
Etäopetus ei sovellu teatterin opettamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Etäopetuksen ulottuvuuksia tulisi kehittää	☐	☐	☐	☐	☐
Etäopetusta tarvitaan tulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Tulen itse käyttämään etäopetusta	☐	☐	☐	☐	☐
Oppilaitos, jossa työskentelen on laadittu etäopetussuunnitelma tai olen itse laatinut vastaavan oman opettajuuden tueksi	☐	☐	☐	☐	☐

2. Kommentoi edellisiä valintoja:

3. Kerro kokemuksistasi etäopetuksessa. Mikä toimi tai ei toiminut, missä koettiin onnistumisia tai kerro hyvästä käytännöstä.

4. Etäopetus teatteritaiteen opetuksen mahdollistajana. Miten mielestäsi etäopetus voisi toimia teatteriopetuksessa kokemuksesi mukaan?

5. Sana on vapaa...